

Revidert skjøtselsplan for Sæter, Oppdal kommune, Trøndelag fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt
naturtype

Revidert skjøtselsplan for Sæter, Oppdal kommune, Trøndelag fylke

Forfattere: Solfrid Helene Lien Langmo / Madlaina Bichsel

Publisert: 01.04.2024

Antall sider: 55 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Trøndelag

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Langmo, S. H. L. og Bichsel, M. 2024. Revidert skjøtselsplan for Sæter, Oppdal kommune, Trøndelag fylke. Biofokus rapport 2024-064. Stiftelsen Biofokus. Oslo

Forsidebilder: Badstua på Sæter / Kulturmark i restaurering / Flue på rødknapp / Mnemosynesommerfugl / Prestekrage-eng. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo, 05.07.2023.

Biofokus rapport 2024–064

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-374-9

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Revidert skjøtelsesplanen for Sæter i Oppdal kommune er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra Statsforvalteren i Trøndelag. Skjøtelsesplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på fjeltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Trøndelag. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Biofokus takker Statsforvalteren ved Simon Heier for godt samarbeid i prosessen med skjøtelsesplanen. Vi takker også grunneier og skjøtelsesansvarlig Arnvid Sæter for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Markabygda 1. april 2014

Solfrid Helene Lien Langmo

Et hav av prestekrager på Halvardåkeren. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Innhold

1	Slåttemark i Midt-Norge	5
2	Skjøtselsplan for lokalitet Sæter	7
2.1	Innledning	8
2.2	Hensyn og prioriteringer	13
2.3	Tradisjonell og nåværende drift	16
2.4	Aktuelle erfaringer med skjøtselen	16
2.5	Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	18
2.6	Evalueringsvurdering av skjøtselen	19
2.7	Mål for verdifull slåttemark	20
2.8	Restaureringstiltak	21
2.9	Skjøtselstiltak	22
2.10	Oppfølging av skjøtselsplanen	23
	Kilder	24
	Vedlegg	25
	Bilder fra lokalitetene	25
	Naturtypelokaliteter	38
	Artslister	42
	Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater	54

1 Slåttemark i Midt-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er arealer i innmark og utmark som ble slått regelmessig og forholdsvis seint i sesongen. Slåttetidspunktene varierte lokalt i forhold til hvor slåttemarkene lå og etter typen slåttemark. Slåttemarkene domineres av ville plantearter, og de er ofte urterike. Derfor blir de gjerne kalt blomsterenger. Artssammensetningen i slåttemarkene varierer mye på grunn av jordsmonn, høyde over havet m.m. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I de tørre engene vokser det lave gras og urter, blant anna kattefot (i midten). På de arealene hvor grunnen er litt kalkholdig, kommer også sølvmore inn (t.h.). Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

I tørrengene er lavvokste gras og urter vanlige, slik som gulaks, gjeldkarve, vill-løk, gulmaure, blåklomme, engfiol, smalkjempe, kattefot, tiriltunge, blåknapp, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst. Områder med kalkholdig jordsmonn får i tillegg inn arter som vill-lin, jåblom, rundskolm, flekkmore, sølvmore og lodnerublom. I seterregionen finnes også setermjelt, hvitkurle, rublom-arter og søte-arter. Flere av disse er på rødlista over trua arter (Artsdatabanken, 2021).

Frisk, fattig slåttemark i Stjørdal. Dette er den vanligste slåttemarkstypen i regionen. Her vokser grasarter som gulaks (i midten), engkvein og rødsvingel sammen med urter som prestekrage, karve (til høyre), engsyre, hvitkløver og blåklomme. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Friskengene (dvs. litt fuktigere enger) er prega av et tett grasteppe med bl.a. engkvein og rødsvingel og halvgras som bleikstarr og engfrytle. Her finnes i tillegg mange urter, slik som småengkall, ryllik, blåklomme, gulmaure, rødknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, følblom, engsoleie, øyentrøst, rødkløver, hvitmaure, nattfiol-arter, blåknapp, tveskjeggveronika, legeveronika og engsoleie.

Ved kysten (spesielt i Møre og Romsdal) kan også jordnøtt og solblom inngå i slåttemarkene. I kalkholdige områder er friskengene ofte prega av graset dunhavre. Her kan det i tillegg vokse hjertegras, stortveblad, brudespore, bakkesøte, marinøkkel, jåblom, storblåfjær, flekkmure, vill-løk og nyresoleie. Ved kysten kan man dessuten finne bleiksøte, og i fjellet vokser ofte urter som svarttopp, fjelltistel, setermjelt, reinmjelt, flekkmure, hvitkurle, fjellnøkleblom, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er på den norske rødlista. Fuktengene har gjerne en høyere vegetasjon med store gras som sølvbunke. Her vokser også bekkeblom, enghumleblom, krypsoleie og hanekam.

I slåttemarken nær fjellet, slik som på fjellgardene i Sunndal, kan man finne arter som fjellmarinøkkel (i midten) og fjelltistel (til høyre). Begge disse artene er mest vanlige på noe kalkholdig grunn. Alle foto: Bolette Bele/NIBIO.

Slåttemarken med spredte trær som ble styvet (lauvet) til fôr kalles lauvenger. Lauvenger finnes både i lavlandet og i høgereliggende områder i Midt-Norge. Spesielt i fjordene på Nordmøre finnes gode eksempler på denne kulturmarkstypen. Områder med hassel ble tidligere ofte stelt for å sikre best mulig avkastning, både av nøtter og materiale brukt til tønneband og flettearbeid. For skjøtsel og restaurering av styvingstrær se Miljødirektorates egen veileder for dette.

Tradisjonelle slåttemarken har blitt svært sjeldne og det er derfor spesielt viktig at de gjenværende slåttemarkene holdes i hevd på tradisjonelt vis. Slike områder bør slås seint og etter at de fleste plantene har blomstra av og satt frø. Følg helst den lokale tradisjonen for slåttetidspunkt om den er kjent. Man må ikke gjødsle og bruke tunge maskiner på slike arealer. Høyet må fjernes for å unngå næringstilførsel. Høstbeiting og ofte også en kort periode med vårbeiting var vanlig i slåttemarkene i regionen, men tradisjonene for dette varierte. Spesielt forsiktig må man være med vårbeiting av sau på arealer med rik vårflora (for eksempel der det er forekomster av orkideer).

Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i mer detalj i veiledningsheftet (Svalheim et al., 2018), og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøttelsplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge (Bele & Norderhaug, 2008). Mye av denne teksten om slåttemark er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for lokalitet Sæter

GRUNNEIER: Arnvid Sæter	ANSVAR SKJØTSEL: Arnvid Sæter	LOKALITETSVERDI I NATURBASE Se oversikt under ¹			
NINFP2310127766	Små-åkran				Svært høy kvalitet
NINFP2310126735	Ner-resta				Moderat kvalitet
NINFP2310127777	Næpretsfaret				Moderat kvalitet
NINFP2310127784	Rasket og Halvardåkeren				Svært høy kvalitet
NINFP2310144061	Ekra og Dalen				Svært høy kvalitet
NINFP2310126733	Sæter nord 2				Moderat kvalitet
NINFP2310127778	Sætra NØ				Høy kvalitet
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 04.01.2012		DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 25.09.2010 og 16.07.2011			
DATO 1. REVISJON: 01.11.2018, oppdatert 19.12.2019		DATO BEFARING (REVIDERING): 05.07. og 23.08.2018, 2.9.2019			
DATO REVIDERING: 22.03.2014		DATO BEFARING (REVIDERING): 5.7.2023			
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):					
Felles feltbefaring 05.07.2023. Grunneier har også fått planen til gjennomsyn før levering.					
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Finn Oldervik og Øystein Folden, Bioreg AS					FIRMA: Biofokus (2023)
1. REVISJON UTFØRT AV: Solfrid Helene Lien Langmo, Finn Oldervik og Åshild Havik (2018), Steinar Vatne, Finn Oldervik og Kamilla Svingen (2019), Alle på oppdrag for Bioreg AS					
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV: Solfrid Helene Lien Langmo og Madlaina Bichsel					
UTM SONE LOKALITET(ER):	NORD:	ØST:	GNR./ BNR.:	NÅVÆRENDE AREAL	AREAL (ETTER EVENTUELL RESTAURERING):
Små-Åkran	6939045	509959	142/1	2,1	2,1
Ner-Resta	6939145	510050	142/1	1,1	1,1
Næpretsfaret	6939068	508932	142/1	0,8	0,8
Rasket og Halvardåkeren	6939094	510002	142/1	4,5	4,5
Ekra og Dalen	6939049	510063	142/1	1,4	1,4
Sæter nord 2 (Sæter: over veien)	6939203	509967	142/1	0,4	0,4
Sætra NØ	6939349	509953	142/1	1	1,9
SUM AREAL SLÅTTEMARK				11,3	12,2

¹ Vurdering av lokalitetskvalitet følger Miljødirektoratets instruks fra 2023 (Miljødirektoratet, 2023)

DEL AV VERNEOMRÅDE:	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:
Nei	Ja, Klevgardene-Sliper-Detli
HVILKET VERN:	
-	

Oversikt over andre skjøtselsbetingete naturtyper som inngår i skjøtselsområdet finnes i tabellen under (Tabell 1).

Tabell 1. Oversikt over andre kulturbetingete naturtyper på Sæter ut over slåttemark.

NIN-ID	Områdenavn	Naturtype	Lokalitetskvalitet	Areal (daa)
NINFP2310126732	Sæter nord 1	Naturbeitemark	Høy kvalitet	10
NINFP2310127781	Sæter V	Naturbeitemark	Lav kvalitet	0,6
NINFP2310127770	Sæter SØ	Naturbeitemark	Høy kvalitet	2,2

Om en summerer arealene av kulturbetingete naturtyper på Sæter, er det i dag registrert **24 daa** slike naturtyper på gården (Tabell 2). Dette må sees på som et minimum da enkelte arealer i seine gjenvekstsuksessjoner sannsynligvis er ført til skogsmark, i særlig grad sør for slåtteengene, samt at ikke hele gårdens areal er undersøkt. Det finnes også arealer med restaurerbare slåtteenger som ikke er inkludert i oversikten nedenfor.

Tabell 2. Samlet oversikt over arealer av ulike naturtyper på Sæter.

Naturtype(r)	Areal (daa)
Slåttemark	12,2
Naturbeitemark/hagemark (beitebetingete naturtyper)	12,8
SUM	24,1

2.1 Innledning

Gården Sæter (Figur 1-Figur 2) er en del av Klevgardene, som ligger i en bratt, sørvendt og solrik li ovenfor riksvei 70, på toppen av Gråura i Oppdal kommune i Trøndelag fylke. Gårdene som blir kalt Klevgardene, ligger helt på grensen mot Sunndal kommune i Møre og Romsdal fylke. Fra gammelt av går den gamle ferdselsveien mellom Sunndal og Oppdal gjennom grenda. Klevgardene ligger ifølge Moen (1998) trolig i mellomboreal vegetasjonssone (MB) nær grensa til sørboreal, og i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC). Berggrunnen i området er ganske rik, og består for det meste av kalkstein/dolomitt og sandstein (NGU, 2024a). Løsmassene i området er i hovedsak tynt morenedekke på under 0,5 meter (NGU, 2024b). Så godt som alle brukene på Klevgardene drives i dag etter økologiske prinsipper. Lang og kontinuerlig brukshistorikk med slått og beite, har med tiden skapt et helhetlig, intakt kulturlandskap, der både biologiske og kulturhistoriske verdier er ivaretatt, og kombinert med moderne gårdsdrift. Rundt husene finnes en blanding av intensivt utnyttede enger, beite- og slåttemark, samt grunnlendte område med tynt jordsmonn. Også skogsliene rundt huser store

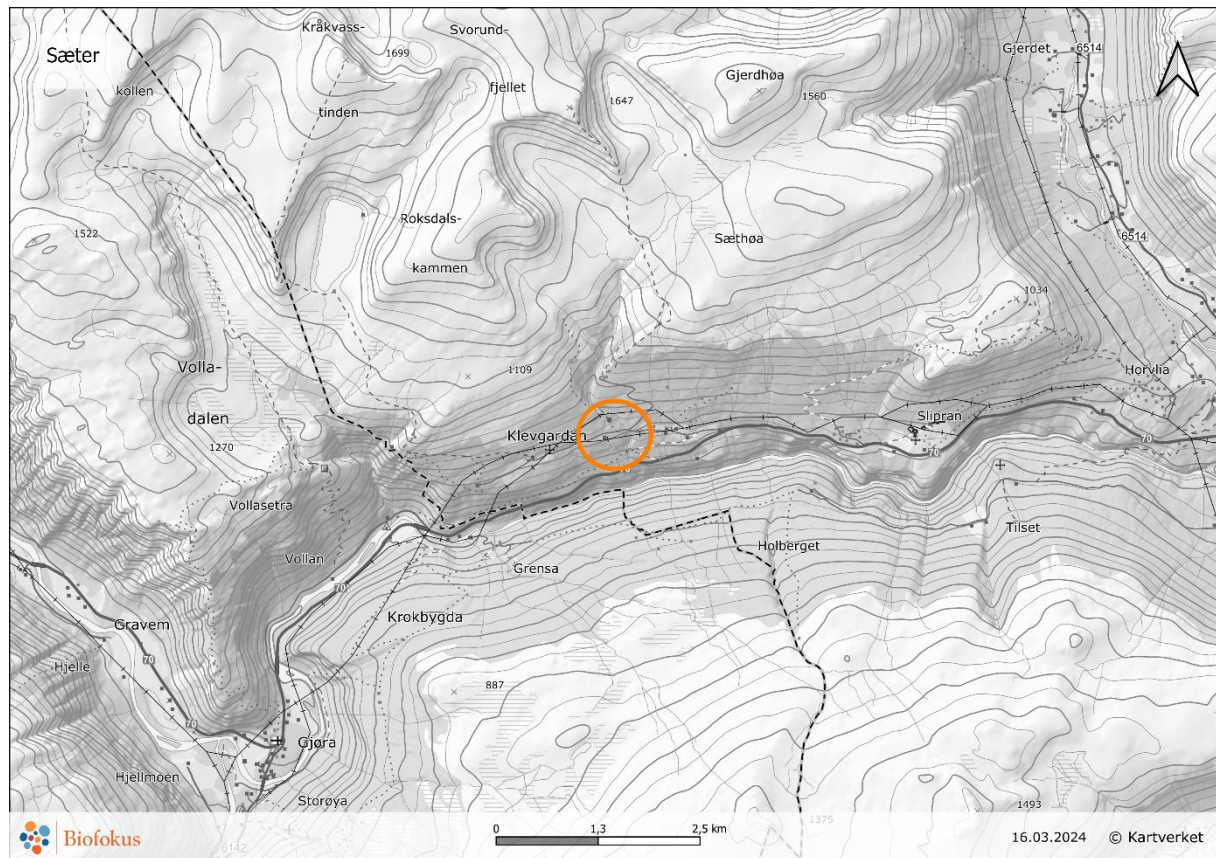
arealer med kalkrike skogtyper. Både utmarks- og innmarksbeite er fremdeles en viktig ressurs, selv om brukene og setrene i dag er adskilt av skog. Også i de arealene som er gjengrodd med skog finnes det fremdeles betydelige verdier i form av flekker med naturbeitemark, større arealer med hagemark og beiteskog. Alt det nevnte sammen med den rike berggrunnen og høye solinnstrålingen danner slik grunnlag for et svært variert og rikt kulturlandskap, med stort mangfold av arter fra mange artsgrupper, og kanskje særlig av planter og insekter. Fra 2018 er de en del av det utvalgte kulturlandskapet Klevgardene-Sliper-Detli (KU00000039).

Det har tidligere vært utført mange undersøkelser av ulike artsgrupper i kulturlandskapet på Klevgardene, blant annet av karplanter, insekter og beitemarksopp. Dette inkluderer et stort antall prosjekter slik som undersøkelser av biologisk mangfold på økologisk drevne bruk (Jordal & Gaarder, 1995) og av (Sterten (2001) i forbindelse vegetasjonskartlegging og skjøtselsplan for Kleivgardene - Sliper- Detli - området. Senere er området undersøkt en rekke ganger av Bioreg AS i forbindelse med utarbeidelse av og revisjoner av skjøtselsplaner i 2010, 2011, 2018 og 2019 (Langmo et al., 2018, 2019; Oldervik & Folden, 2012), og av (Vatne, 2014) i forbindelse med oppfølging av slåttemark med skjøtselsplan i Oppdal kommune. I forkant av undersøkelsene i 2023 er det registrert seks lokaliteter med slåttemark, og en lokalitet med naturbeitemark på Sæter i Naturbase (Miljødirektoratet, 2024). Flertallet av disse har verdi Svært viktig – A og Viktig – B, naturbeitemarka har verdi Lokalt viktig – C (Figur 3). I 2023 ble det meste av innmarka på Sæter inkludert alle tidligere registrerte kulturmarkslokaliteter kartlagt på nytt etter Miljødirektoratets instruks (Miljødirektoratet, 2023). Kartleggingen resulterte i en økning med ytterligere en slåttemarkslokalitet (samlet sett sju lokaliteter), i tillegg et par nye lokaliteter med naturbeitemark (samlet sett tre lokaliteter) (Figur 4).

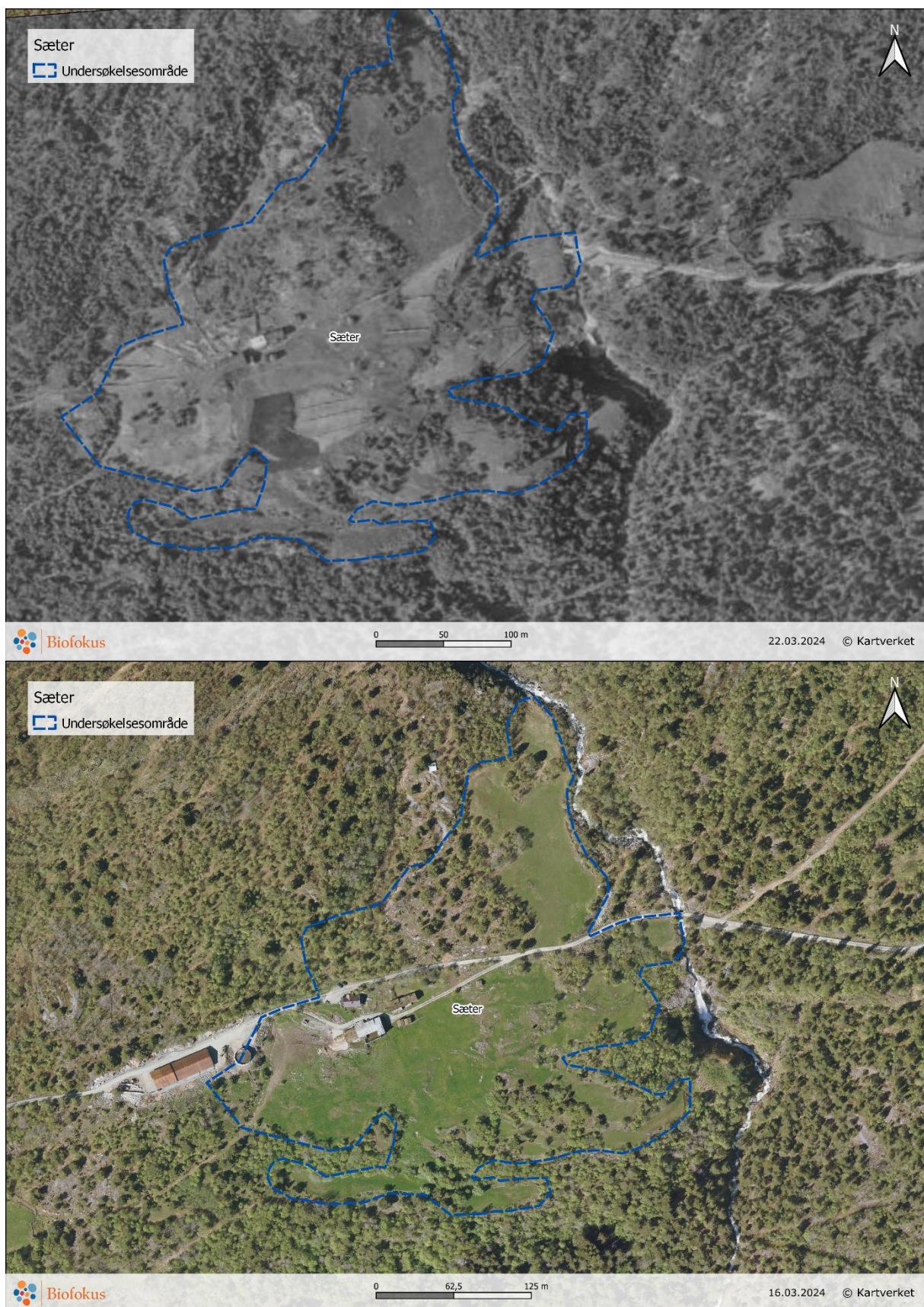
Både beite- og slåtteengene på Sæter er rike og varierte basert på NiN 2.2 (Bratli et al. 2019), med innslag av både tørre, friske og fuktige engpartier. Mengdearter er blant annet gulaks, engkvein, ryllik, blåklomme, prestekrage, engfiol, fløyelsmarikåpe, rødknapp, hårsveve, gjeldkarve, dunhavre, stormaure, hvitmaure, kjerteløyentrøst og harerug. I tillegg inngår arter som bekkemynte, kransmynte, bergmynte, vill-løk, fjelltimotei, skogmarihand og brudespore i mer varierende grad, i særlig grad i slåtteengene. Beitemarkene har jevnt over høyere innslag av gras, men også forekomster av flere grunnlendte partier og flekker med berg i dagen. Slåttemark er regnet som en kritisk truet (CR) naturtype på Norsk rødlistede naturtyper (Artsdatabanken, 2018) mens naturbeitemark er en del av semi-naturlig eng som er regnet som sårbar (VU) på samme liste.

I Artskart (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2024) er det knyttet rundt 750 artsregistreringer til kulturlandskapet på Sæter. Mye av dette er av karplanter, sopp og insekter, inkludert enkelte rødlistearter basert på Norsk rødliste for arter fra 2021 (Artsdatabanken 2021) fra disse artsgruppene. Dette rombesporet rødspore og hvitkurle (begge Sårbar – VU) og av insekter alvesmyrger (sterkt truet - EN) og mnemosynesommerfugl (Nær truet - NT). I løpet av året sannsynligvis komme enda flere artsregistreringer av insekter på Klevgardan (Frode Ødegaard pers. medd.). Potensialet for ytterligere arts mangfold knyttet til en rekke artsgrupper inkludert rødlistearter vurderes som godt, både av insekter og beitemarksopp, og i noe grad også karplanter. Kulturlandskapet på Sæter og på Klevgardan generelt ligger i et område med mange urterike kantsoner, bratte, solvarme enger og knauser, kalkrike bar- og blandingsskoger med godt med dødved og store arealer med artsrike kulturmarker. Dette sammen med plassering øverst i Sunndalsfjæret gjøre at landskapet her er svært godt egnet for en lang rekke artsgrupper av insekter inkludert et stort antall rødlistearter. Allerede gjennomførte undersøkelser har da også avdekket nye arter for vitenskapen.

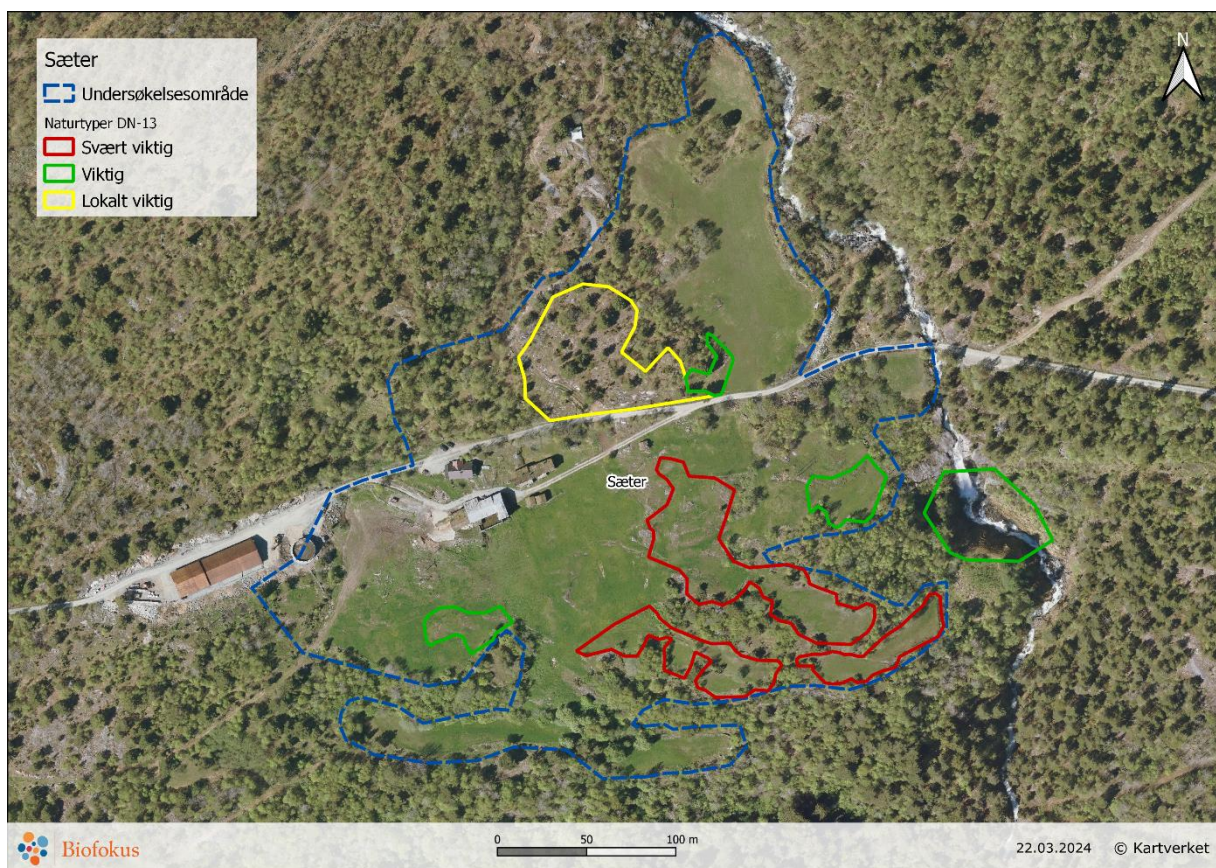
Av fremmedarter basert på fremmedartslista (Artsdatabanken, 2023) tysk mure og vårpengeurt (begge Potensielt høy risiko - PH) registrert, alle spredt flere steder i kulturlandskapet. Ingen av disse artene er i en slik kategori at det er aktuelt å sette i gang bekjempelsestiltak.

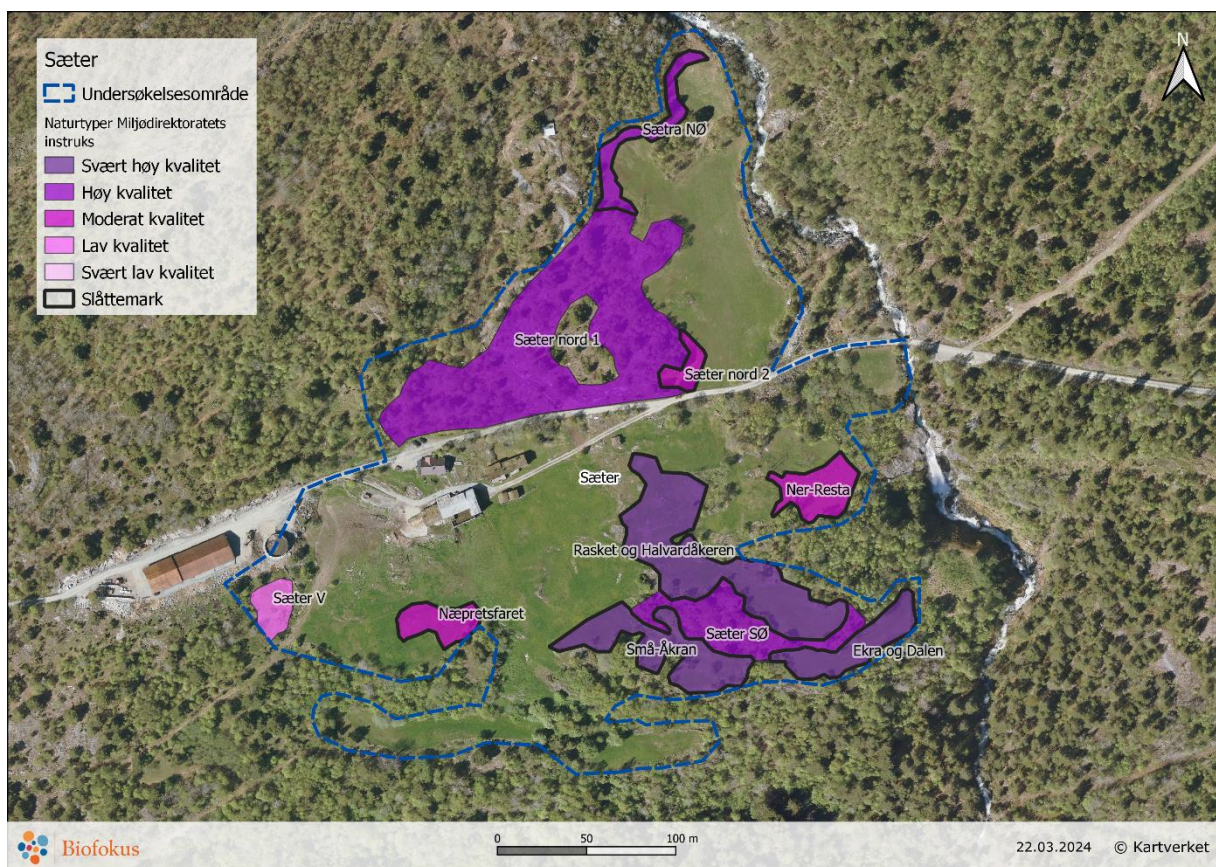
Figur 1: Sæter legger på Klevgardene vest i Oppdal kommune, nær grensa til fylket Møre og Romsdal.

Figur 2. De undersøkte områdene slik de fremstod i 1958 og 2021. Mye er likt, men i enkelte deler av området kan en tydelig se at skogen har blitt tettere, noe som skyldes den gradvise fortettingen med unge trær mellom de eldre. Mot øst ser en på det eldste flybildet hvor kort vei det er til nabogården Nyhusan, som ligger mellom Sæter og Kletthammer.

Figur 3. Naturtyper etter DN13 på Sæter og i omkringliggende områder før undersøkelsene i 2023. Undersøkt område med naturtypekartlegging etter Miljødirektoratets instruks i 2023 markert med blått.

Figur 4. Naturtypekart etter kartlegginga i 2023. Lokalteter med slåttemark er markert med svart strek. Som en ser, er det kommet til en lokalitet med slåttemark mot nord, samt at naturbeitemarka nord for veien er utvidet.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Under finnes en oversikt over hensyn og prioriteringer av skjøtselstiltak i forhold til skjøtelsesplanen, spesielle hensyn i forhold til enkeltarter/artsgrupper, samt bakgrunn for prioriteringene.

På Sæter er det i dag i alt sju lokaliteter med slåttemark og flere andre lokaliteter knyttet til kulturlandskapet (Tabell 1 og Tabell 2). Alle lokalitetene foruten den nyeste slåttemarkslokaliteten mot nord har i dag tilfredsstillende skjøtsel, og det videre skjøtelsesarbeidet vil her for det meste bestå i en videreføring av skjøtselstiltak som allerede er godt innarbeidet hos brukeren. Arbeidet med slått og høyvending står sentralt i skjøtelsesarbeidet på Sæter. En bør unngå helårsbeite og omfattende langvarig vårbeite i slåtteengene. Det er viktig at avlinga så langt som mulig fjernes fra engene, samt at det ikke brukes kunstgjødsel, beitepusser eller sprøytemidler. Ved slått er det viktig at graset for tørke helt og at det vendes flere ganger før fjerning fra enga. Det er videre viktig å slå så langt som mulig ut mot kantene hvert år for å hindre kantvegetasjonen i å krype sakte men sikkert innover engene. Om det er vanskelig å bruke slåmaskin til dette arbeidet, kan en i stedet benytte ryddesag. Slåttemarkene på Sæter ligger klemt inne mellom berg, skog og andre engtyper, både beitemarker og mer intensivt utnyttete enger. Det er viktig at en unngår avrenning av næringsstoffer fra de mer intensivt gjødslede engene til slåttemarkene.

I tillegg til arbeidet med høyet, vil arbeidet bestå i å holde kantsonene åpne (fortsatt tynning av lauvoppslag). Vedlikehold av kantsoner er en kontinuerlig prosess, og arealer som bør prioriteres i løpet av de nærmeste årene, finnes i første rekke rundt Halvardåkeren, Ner-resta og rundt Små-åkran og Dalen (særlig sørsida) (sone 2 i kartet i fig. 5). Lauvoppslaget bør i disse sonene tynnes med jevne mellomrom (hvert 3.-5. år) om ikke beitedyra holder det nede. Samtidig bør det slås helt ut i kanten. Enkelte kvisthauger kan legges igjen på sidene av engene (ikke ovenfor) ved rydding som skjulested for insekter. Enkelte av disse kan gjerne legges på solrike steder. Stubber som ikke er til hinder for slått kan også stå. Samtidig er det en fordel at rydningsrøyser, steingarder og lignende elementer ryddes slik at de blir en del av kulturlandskapet. Slike er viktige som skjul, ly og reirplasser for småvilt, insekter og fugler. Generelt bør insektmangfold prioriteres høyt på Sæter ut fra dokumenterte verdier, og det kan derfor være aktuelt å søke midler gjennom tilskuddsordninger for pollinerende insekter for å fremme insektmangfoldet både innenfor lokalitetene og i kulturlandskapet generelt.

Mye av engene på Sæter bærer tydelig preg av moderne gjødsling og pløying, og arts mangfoldet er betydelig lavere enn de artsrike slåtteengene som finnes her. Imidlertid finnes enkelte arealer som på sikt kan la seg restaurere, og også enkelte arealer innenfor eksisterende slåttemarkslokaliteter med et noe mer oppgjødslet preg. Dette gjelder først og fremst arealer som grenser til ny slåttemarkslokalitet helt i nord (sone 3 i kartet i fig. 5), samt noen mindre arealer på Rasket. Enga nær veien er i dag gjødslet, men kantsonene opp mot skogen ovenfor innenfor den nye slåttemarkslokaliteten er svært artsrike, og arts mangfoldet herfra ser ut til å være i ferd med å spre seg nedover enga som i dag er mer intensivt utnyttet. De små mer oppgjødsla engflekkeene på Rasket er allerede å regne som slåttemark, men har noe mer nitrofil vegetasjon enn resten av lokaliteten. Alle arealene i sone 3 bør som de slås to ganger de første 4-5 årene, første gang ved begynnende blomstring andre gang sammen med tilgrensende slåttemarker. Etter den siste slått kan høy fra tilgrensende slåttemark gjerne spres utover hele arealet i sone 3 for å fremskynde frøspredning av artene fra slåttemarkene. En slik skjøtelsesform betinger at arealene ikke pløyes opp på nytt, og for enga mot nord, at en kan avse arealet fra det ordinære produksjonsarealet. Også på enkelte andre arealer med mer ujevn fordeling av arter, slik som på andre deler av Rasket og på Ner-resta, kan en med fordel tørke høy fra mer artsrike engarealer i arealene med noe mer gras og mindre urter. Dette vil lette frøspredningen til disse arealene.

Videre kan en ut over tynning i kantsoner vurdere ytterligere gjenåpning av områder hvor det tidligere har vært mer åpent i henhold til eldre flybilder, slik som i beiteengene ovenfor veien hvor det tidligere til dels har vært helt åpent (sone 4 i kartet i fig. 5). Dette er i dag arealer med en del ungsog, men til dels med godt restaureringspotensiale og til dels også med verdifulle naturbeitemarker. Her finnes eldre lauvtrær, men også mye unge trær innimellom. Ved tynning fjernes i første rekke de unge lauvtrærne her, men enkelte unge trær kan settes igjen som rekrutteringstrær. Om osp eller gråor skal fjernes, er det en fordel at disse ringbarkes i stedet for at de hogges. Dette fordi de ved hogst setter store mengder rotskudd. Også mange andre steder i landskapet finnes unge ospetrær som kan ringbarkes. Etter ringbarking må trærne stå til de er helt døde før de så fjernes. Gammel osp kan med fordel få stå da arten blant annet er et viktig reirtre for mange fuglearter. Ved tynning er det generelt en fordel om eventuelle edellauvtrær som hassel og alm (EN) settes igjen sammen med de fleste storvokste trærne av selje, rogn og bjørk. Edellauvtrærne har en lang rekke spesialiserte arter knyttet til seg, både av insekter, lav og sopp, mens selje og i noe grad også rogn er viktig som næring for tidligflygende insekter. Også områder med eldre, solrik furuskog og gammel lauvskog nedover i liene ned mot RV 70 bør i størst mulig grad få stå i fred for menneskelig påvirkning. Disse bidrar samlet sett til økt mangfold av habitater i landskapet, men arealene kan gjerne brukes til beite. Imidlertid kan en ikke utelukke at det finnes andre arealer med gammel naturbeitemark i liene som kunne vært ryddet fram. Det går ganske klart frem av gamle flyfoto at skogen mange steder var betydelig mer glissen før. Om slike tiltak skal gjennomføres, bør en vurdere å søke midler andre steder, samtidig som det er en forutsetning at de følges opp med slått eller beite i etterkant.

I og med at Sæter er et aktivt bruk med et stort antall lokaliteter knyttet til naturtyper som er avhengig av spesifikk skjøtsel, er det viktig at denne i noe grad kan tilpasses på en måte som sikrer fôrgrunnlaget til dyra på gården. I ekstremt tørre år vil en åpne for at lokalitetene på Sæter kan slås tidligere enn 10. juli. Sommeren 2018 var ekstremt tørr i Trøndelag, og graset på alle lokalitetene på Sæter var klart for slått, og til dels dødt og helt brunsvidd ved besøket 05.07.2018. Generelt er det en fordel om slåtteområdene på Sæter ikke slås i samme rekkefølge hvert år.

Når det gjelder **insekter** er det generelt en fordel om lokalitetene slås seint i juli/først i august, og gjerne ikke alle på en gang. Dette for at insektene skal kunne finne næring i kulturlandskapet til enhver tid. Slått kantsoner og andre småflekker rundt om på gården må tilpasses annet arbeid, og det er ikke avgjørende å rekke over alle disse arealene hvert år. Det som er viktig er at en hindrer at skogsvegetasjonen tar over og fortrenger det store mangfoldet av urter som finnes i disse kantsonene på sikt. For insektene er det videre en fordel at det finnes flekker med bar jord på solvarme steder. Dette er et viktig habitat for mange insektarter. Slike arealer finnes i dag i veikanter og grunnlendte partier rundt om i engene og i bratte skråninger sør for engene. Det er en stor fordel om slike arealer holdes frie for skog slike at de ikke skygges ut. En kan vurdere å tilrettelegge mindre flekker med bar jord også på høvelige steder i eller nær enkelte av slåtteengene med tanke på å skape habitater for insektene. Disse bør ligge i arealer med naturlig lavvokst vegetasjon og ikke der det gjødsles mer intensivt.

Naturbeitemarkene på Sæter (gul farge på kart i fig. 5) er like artsrike som slåtteområdene. Det er generelt viktig at disse beites av med høyt nok beitetrykk til å unngå gjengroing samtidig som for høyt beitetrykk vil kunne utarme artsmangfoldet fordi plantene ikke klarer å sette frø og taper i konkurransen mot gras som tåler det høye beitetrykket bedre. Samtidig er det viktig at heller ikke disse engene gjødsles opp av nitrogengjødsel. Det er en stor fordel om naturbeitemark og tilgrensende skog beites sammen med tanke på utveksling av genetisk mangfold mellom engene. Det samme gjelder også for slåtteområdene når disse beites om høsten. I løpet av de siste årene er det ryddet en del i kantsoner rundt slåtte- og beitemarker. I det videre arbeidet bør en prioritere videre rydding i kantsonene rundt slåtteengene, slik som nevnt over.

Figur 5. Skjøtelskart for Sæter med forslag til tiltak der sone 1 er slåttemark som bør skjøttes med tradisjonell slått, sone 2 er områder hvor det bør tynnes i kantsoner, mens sone 3 er restaureringsareal som på sikt kan få slåttemarkskvaliteter. Sone 4 er beiteområder hvor en kan vurdere gradvis gjenåpning. Lokalteter med naturbeitemark som er registrert i forbindelse med undersøkelsene er markert med en svak gul farge.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

I følge Høgset (2001) er Sæter for første gang i skriftlige kilder i ei bygselliste fra 1611. Den blir da, og senere utover 16- og 1700-tallet, kalt for Slipersæter, noe som må bety at den i en lengre periode har fungert som sæter for en eller flere av brukene på garden Sliper som ligger noe lenger øst (nærmere Oppdal). Fra en offentlig taksering fra ca. 1855 får vi vite at det hørte 28 mål med åker og dyrka eng til garden. Dessuten var det hele 150 mål med natureng i tillegg til enga på setervollen. Ti år seinere får vi vite at garden fødte 2 hester, 15 kyr, 21 sauer og 1 gris, noe som må regnes som en stor buskap relativt sett og sammenlignet med de andre Klevgardene. Garden har vært i sammenhengende drift i alle år, - bare i årene 1998 til 2000 ble den forpaktet bort.

Driften på lokalitetene har variert en del opp gjennom tidene. Små-åkran var under siste krig benyttet til dyrking av hvete. På Ner-resta har bare øvre deler av lokaliteten vært skjøtta med slått over en lengre periode. Den nedre delen har stort sett bare blitt beita, men er slått de senere årene. Også arealene på Rasket og Næpretsfaret bærer preg av tidligere tiders åkerbruk, men det er grunn til å tro at også dette ligger ganske langt bak i tid. Flyfoto fra 1950- og 60-tallet viser at disse arealene var benyttet til slåtteeng.

Sæter la om til økologisk drift så tidlig som i 1980. Fra 1959 til 1980 ble det brukt litt kunstgjødsel i tillegg til husdyrgjødsel. Før 1959 ble det ikke brukt kunstgjødsel. Det er aldri brukt sprøytemidler. Slåttearealene er pløyd et par ganger siden 1980. De mindre slåttearealene lenger fra gardshusene blir gjødsla noe med husdyrgjødsel, og slått sent. Det blir lagt stor vekt på kantslått, siden det er der arts mangfoldet er størst. Innslaget av disse urtene i foret gir god dyrehelse. Husdyra på garden er sida trønder-/nordlandsfe. Disse går på fjellet om sommeren, og beiter engene på garden i tillegg til skogen rundt i september.

Etter at lokalitetene Små-åkran og Ner-resta fikk skjøtelsplan i 2011, er de skjøttet med sein slått og uten gjødsling. Senere er også lokaliteten ovenfor veien som ble inkludert i planen fra 2019, og Rasket og Næpretsfaret som ble inkludert i 2018 skjøttet på tilsvarende måte. Slåtten har som regel funnet sted i starten av august, og utføres med tohjuls slåmaskin, rive og bakketraktor. I 2014/2015 ble det ryddet i kantsonene rundt lokalitetene, og dette arbeidet er videreført også etter 2018, blant annet øst for Halvardåkeren.

Teksten er en gjengivelse av (Langmo et al., 2018, 2019; Oldervik & Folden, 2012), det er ingen større endringer i driftsmetodene etter 2018, men den er noe justert basert på observasjoner i 2023.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Under en samtale med grunneier Arnvid Sæter i **juli 2023** kom han med verdifulle innspill og nyttige tips til hvordan skjøtelsplanen kunne tilpasses bruket på Sæter. Disse er oppsummert i dette avsnittet, sammen med en oppsummering av de tiltakene som er gjort, og den effekten de ser ut til å ha hatt på arts mangfoldet. Skjøtselen på Sæter er utført etter skjøtelsplanen slik den foreligger. Dette har på mange lokaliteter hatt en positiv effekt på arts mangfoldet. I stor grad er alle målene satt i eksisterende skjøtelsplan oppnådd. Det gjenstår noe rydding i enkelte kantsoner, samt at noen nye arealer har fått skjøtelsråd (jf. fig 5 og kap. 2.2).

Slåtten

Grunneier anser ikke slåtten på Sæter som særlig krevende, men dette er naturlig nok mer tidkrevende enn mye annet arbeid. Videre er skjøtsel i kantsoner der det ikke beites hardt tidkrevende. Lokalitetene som omfattes av den forrige planen, slås for det meste samtidig. 2018 var et ekstremt tørt år på

Klevgardene. Det ble i den forbindelse ytret ønske om at slåttene på lokalitetene i slike ekstreme år kan starte noe tidligere, da avlingene på disse lokalitetene er en viktig del av fôrgrunnlaget på garden.

Slåttene på Sæter ser ut til å være utført stort sett i tråd med skjøtselsplanen. Det later til at slått av kantsoner i noe grad er prioritert, noe som er svært positivt. Også (Vatne, 2014) påpeker viktigheten av slik slått. Videre påpeker Vatne at det er vanskelig å avgjøre etter ett besøk, om kantsonene kan holdes åpne bare ved beiting om høsten. Etter besøket i 2018 og 2023 ser det ut til at det er avgjørende at kantsonen slås for at de ikke skal gro igjen. Videre kan en, som påpekt av Vatne i forbindelse med revisjon i 2019 snarere prioritere å slå kantsonene enn de sentrale delene av engene enkelte år om slått i kantsonene er krevende. Dette så sant engene ikke er for næringsrike. Både Halvardåkeren, Små-åkran og Ekra og Dalen kan tåle slik skjøtsel år om annet. Ved slått i kantsoner bør en først og fremst prioritere de som har tydelig spredning av høgvokste arter som tyrihjelmer og nesler.

Beiting

På Sæter beites det meste av arealet, både innenfor og utenfor slåtteengene i 2-3 uker om høsten med ca. 50 storfe av typen sida trønder og nordlandsfe. Dette er etter at dyra har gått hele sommeren i utmarka. Det er positivt at slåtteengene og kantsonene beites sammen. En bør imidlertid unngå at disse engene beites sammen med de aller mest oppgjødsla delene av innmarka nedenfor fjøset, hvor det blant annet er mye høymole og nesler.

Rydding og restaurering

På Sæter var det ved utarbeidelse av skjøtselsplanen i 2011 (Oldervik & Folden, 2012), stort sett bare snakk om mindre bruksendringer for arealene sammenlignet med tidligere. Den største endringen var slåttetidspunktet. Rundt de fleste av lokalitetene ble det derfor tilrådd fjerning av en del busker, kratt og trær, noe som i stor grad er utført. Rundt de nye arealene som inkluderes i skjøtselsplanen fra og med 2023, samt i enkelte områder ellers, er det fremdeles ryddebehov i kantene. Også rundt Små-åkran og mellom engflekken her, samt i beitemarkene mellom Små-Åkran og Halvardåkeren kan det med fordel tynnes ytterligere. I naturbeitemarkene og kantsoenen sør for slåtteengene kan noe dødved gjerne legges igjen med tanke på insekter. Grunneier synes ikke å ha observert særlig endring i artssammensetning innenfor lokalitetene, og ved besøket i 2023 virket det å være en jevn fordeling av artene - også i mange av kantsonene. Noen kantsoner var tydelig mer åpne etter hogst og fjerning av lauvtrær, men fremdeles med innslag av skogsarter, noe som tyder på at slått av disse er viktig. I den nye lokaliteten fra 2019 «Over veien» (Sæter nord 2) bør det helst hogges en furu som står mellom enga og veien (skygger mye for enga), og det bør hogges noen bjørk og gråor (kan med fordel ringbarkes) som står i vestre kant (innafor det som i dag blir beita).

I en del av kantsonene rundt og innenfor lokalitetene, blant annet rundt Ner-Resta, sørvest for Små-åkran og innenfor lokaliteten Rasket finnes fremdeles enkelte flekker dominert av høgstauder. Disse bør ikke få anledning til å spre seg inn på lokalitetene, og bør som nevnt slås.

Grunneier la også til at tilskudd for gjennomføring og veiledning i forbindelse med revidering er av betydning for at skjøtselen gjennomføres. Han trekker fram at det blir mer attraktivt med økt areal som defineres som slåttemark. Han ser det som sannsynlig at skjøtselen vil fortsette i den neste 5-årsperioden, og også videre etter dette.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Generelt bærer artsmangfoldet på Sæter preg av langvarig hevd med beite og slått. De fleste lokalitetene hadde jevn artsfordeling og en godt etablert slåttemarksstruktur ved besøket i 2023. Under er en kort oppsummering av lokalitetene slik de nå fremstår, og eventuelle observerbare endringer fra 2018. Storparten av avsnittet er likevel hentet fra eldre skjøtselsplaner (Langmo et al., 2018, 2019; Oldervik & Folden, 2012) da endringene jevnt over er små. 2018 var et svært tørt år, og ved besøket 05.07.2018, var det meste helt brunsvidd, noe som til en viss grad vanskeliggjorde ettersøk av arter på Sæter. Dette har ført til at enkelte arealer med noe nitrofil vegetasjon ble inkludert i slåtteengene. Noen mindre arealer er derfor tatt ut fra slåttemarkslokaliteten Rasket og Halvardåkeren. Ved undersøkelsene i 2010/2011, ble følgende karakterarter for semi-naturlig eng (liste brukt i verdisetting av lokalitetene i tråd med faktaark i DN Håndbok 13) registrert på Sæter: Blåklukke, dunkjempe, gulaks, hvitmaure, legeveronika, prestekrage, rødknapp, skogmarihand, småengkall og sølvmure. I tillegg fantes det i beskrivelsen av den gamle lokaliteten Små-åkran en lang liste med beitemarksopp, som papegøyevokssopp, skjør vokssopp, beiterødspore og rombesporet rødspore (VU). En kjenner ikke til om registreringene ligger utenfor eller innenfor dagens lokaliteter, da presisjonen er forholdsvis lav (70 m).

I 2018 ble følgende tyngdepunktarter for semi-naturlig eng (liste brukt i verdisetting av lokalitetene i tråd med faktaark i DN Håndbok 13) registrert på Sæter: Bakkemynte, blåklukke, brudespore, dunkjempe, gjeldkarve, gulaks, harerug, hvitmaure, jonsokkoll, katterot, kjerteløyentrøst, marinøkkel, prestekrage, rødknapp, skogmarihand, småengkall, småsmelle, sølvmure, vill-løk og vill-lin. I tillegg ble det registrert noen få arter av beitemarksopp, blant annet melrødspore (VU), mørkskjellet vokssopp (VU) og lutvokssopp (NT), samt noen ubestemte arter av rødsporer (Entoloma). Det er grunn til å tro at det kan finnes mer beitemarksopp her, inkludert rødlistede og sjeldne arter. Og forholdene for disse artene har sannsynligvis blitt mer gunstige etter hvert som lokalitetene skjøttes med tradisjonell slått og kantsonene gjenåpnes.

Næpretsfaret ble inkludert i skjøtselsplanen i 2018. Lokaliteten har, sammenlignet med de andre lokalitetene, relativt store variasjoner av grunnlendte partier og arealer med dypere jordsmonn, det er i første rekke kantsonene og de grunnlendte partiene som har stort artsmangfold. Den hadde i 2023 noe mer lavvokste arter og mindre innslag av gjødselkrevende grasarter, noe som vitner om riktig skjøtsel etter 2018. **Små-åkran** har forholdsvis jevn slåttemarksstruktur i engene, samt en del kantkratt og kantsoner med høyt artsmangfold. Krattene bidrar til viktige skjulesteder for dyr og insekter. Artslista fra enga inneholder flere karakterarter i 2023, sammenlignet med i 2011. På **Ner-resta** er det forholdsvis store forskjeller i artsmangfold mellom øvre og nedre deler av lokaliteten. Forskjellen ser ut til å være mindre enn i 2011. Artslista fra enga inneholder flere karakterarter nå, sammenlignet med i 2011. Enga har fremdeles et noe nitrofilt preg i nedre deler. Lokaliteten **Rasket** er svært bratt, men består av små avsatser i berget med dypere jordsmonn. De største verdiene er mest sannsynlig knyttet til kantsonene og kantene av engene. Her er lokalitetens topografi likevel med å bidra til at artene i kantene lett kan spre seg til hele arealet. **Halvardåkeren**, som henger sammen med Rasket, har godt utviklet slåttemarksstruktur og en jevn fordeling av arter. Her var også artslista samlet sett lengst, og den fremstår som den best utviklede slåtteenga på Sæter. Denne enga var tidligere en del av lokaliteten Små-åkran. Artslista fra enga inneholder flere karakterarter nå, sammenlignet med i 2011. **Ekra og Dalen** har også jevn struktur og mange tyngdepunktarter for semi-naturlig eng. Særlig Dalen er imidlertid noe preget av skyggevirksomhet av skogen i sør. **Over veien** var fint slått og beita under befarings i 2019, og har i 2023 jevn slåttemarksstruktur. Siden den ligger nær fulldyrka eng, har den innslag av litt næringskrevende arter, i særlig grad mot øst. For fullstendige artslister fra den enkelte lokalitet, vises det til vedlegg 2.

Oldervik & Folden (2012) omtaler Sæter som rik på sommerfugler, noe som også var tilfelle i 2018 og i 2023. Mange vanlige arter ble registrert ved besøket i 2018, i tillegg til den mer sjeldne arten alvesmyger (EN), en art som stort sett er å finne på Østlandet, men som også har noen spredte funn nord til Sunndal og Åndalsnes. I 2023 ble mnemosynesommerfugl (NT) registrert. også dette en art som er svært sjelden i Trøndelag. denne finnes imidlertid i gode bestander på Sunndal i Møre og Romsdal og blir nok ført med vinte opp til Klevgardan.

2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	I MIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf. skjøtselsplanen som nå revideres?	x		
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?			x
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	x		

Begrunnelse

Skjøtselen på Sæter er på mange måter tilfredsstillende. De arealene som har hatt skjøtselsplan fra tidligere, har lite behov for endring i skjøtsel. Artene i engene ser ut til å spre seg, også ut i kantene av engene, og slåttemarksstrukturen later til å være gjenvunnet/forbedret på flere enger. Det bør på Sæter, slik som på resten av Klevgardan åpnes for muligheter for å slå tidligere enn 10. juli i ekstremt tørre år (som i 2018), utenom dette er det liten grunn til å endre skjøtselen på Sæter i særlig grad.

På Ner-resta er det en fordel om graset fra den øvre delen av enga, spres utover ved tørking. Dette vil fremme frøspredning av arter nedover i enga. Samtidig deler av Små-åkran med fordel slås to ganger de neste te til fem årene. Det vil være et kontinuerlig behov for tynning i kantsonene slik at disse ikke vokser til igjen. Det er også et større behov for rydding av kantsoner i de områdene som inkluderes i skjøtselsplanen fra og med 2018. Her er det også viktig å slå helt ut i kantene av engene. I slåttemarka rett nord for Klevgardsveien er det en fordel om strømgjerdet flyttes ca. 10-15 meter mot vest slik at hele arealet kan skjøttes med slått.

Enkelte økologiske faktorer kan med fordel få et noe økt fokus i forbindelse med skjøtselen.

- Som tidligere nevnt bør insekter prioriteres også i det videre arbeidet på Sæter. Det er en stor fordel at lokalitetene som er inkludert i planen slås seint i juli/først i august. Det er også en stor fordel om plantene i veikanter og andre artsrike områder utenfor slåttemarkene gis mulighet til å sette frø før de slås og/eller beites.
- Også fremover kan lokalitetene med fordel undersøkes for beitemarksopp. Det har i mange tilfeller vist seg at mange arter sopp ikke setter frukt hvert år, slik at overvåkning over flere år kan gi et riktigere bilde av hvilke arter som finnes, enn kun én kartlegging.

2.7 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETENE:

Å gjennom aktiv skjøtsel og restaurering legge til rette for og videreutvikle forutsetningene for et stort, artsrikt, helhetlig og intakt kulturlandskap på Sæter hvor naturverdier og kulturhistoriske verdier står sentralt i arbeidet.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

Slåttemarkene (sone 1 i kartet i fig. 5) skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. Lokalitetskvaliteten på slåttemarkslokalitetene skal opprettholdes eller forbedres. Slått helt ut i kanten av lokalitetene.

Kulturmarkene på Sæter skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av skog og kratt. Områder i kantsoner av slåtteengene skal holdes åpne gjennom beite og slåtte tynnes for lauvoppslag regelmessig.

Områder med særlig tette bestander av lauvkratt (sone 2 i kartet i fig. 5) prioriteres i arbeidet.

Restaurerbare slåttemark (sone 3 i kartet i fig. 5) prioriteres for sein slått med fjerning av avlinga og uten gjødsling samtidig som gras fra tilgrensende artsrike enger spres dit for å tørke.

Naturbeitemark på Sæter (gul farge på kartet i fig. 5) holdes lysåpen gjennom tynning av ung lauvskog. Eldre trær kan med fordel settes igjen.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Videreutvikle og forbedre ytterligere en jevnere utbredelse av engplanter som prestekrage, blåkløkke, småengkall, engfiol, hvitmaure, bakkesøte, brudespore, skogmarihand, smalkjempe og harerug.

Populasjonen av rødlistearten hvitkurle (VU) skal holdes på dagens nivå, eller økes.

Under en normal soppsesong bør det forekomme flere arter av beitemarksopp i engene inkludert rødlistearter.

Fremmedarter skal ikke forekomme i slåtteengene.

2.8 Restaureringstiltak

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKU)
Videre rydding og tynning av kantsoner rundt Halvardåkeren, Ner-resta og rundt Små-åkran og Dalen (særlig sørsida). Eldre trær av bla. selje, hassel og edellauvtrær settes igjen. All kjøring i forbindelse med rydding og hogst bør foregå på frossen mark. Hogstavfall fjernes fra lokalitetene og deponeres slik at det ikke oppstår en gjødselvirkning ved forråtnelsen. Enkelte kvisthauger kan med fordel finnes i kulturlandskapet, gjerne på solrike steder.	Årlig, da dette i sum er arbeidskrevende	Sone 2 i kartet i fig. 5	Vinter/tidlig vår
Mindre arealer innenfor lokaliteten Små-åkran samt et restaureringsareal i forbindelse med ny slåtteåker øverst på innmarka nord for veien kan med fordel slås to ganger. Første slått tas når artene er i begynnende blomstring. Graset fjernes umiddelbart etter slått. Andre slått tas sammen med resten av lokaliteten. Samtidig kan høy fra tilgrensende artsrike arealer i slåtteåkerne spres utover disse arealene ved bakketørring. For arealet ovenfor veien må restaurering vurderes opp mot forbehold.	Årlig første fem år	Sone 3 i kartet i fig. 6.	Sommer
Hogst av ungskog i naturbeitemarker der det er potensial for utvidelse/forbedring av kvalitet i naturbeitemark. Eldre trær kan settes igjen, bla av selje, bjørk og hassel. Hogg etappevis for å unngå oppgjødsling fra råtnende røtter. Eventuell traktorkjøring på lokalitetene bør foregå på frossen mark. Virket inkl. kvist fjernes fra lokalitetene. Noe kan legges i kanten på solrike steder som skjul for insekter. Ung furu prioriteres fjernet mellom Halvardåkeren og Små-åkran og i grunnlendte partier ovenfor veien. Osp og gråor kan med fordel fjernes med ringbarking. Etter ringbarking må trærne stå til de er døde før de fjernes.	2024-2028	Sone 4 i kartet i fig. 5	Vinter/ vår
I slåtteenga rett ovenfor Klevgardsveien bør strømgjerdet flyttes 10-15 meter mot vest slik at hele arealet kan skjøttes med slått.	2024	Slåtteåker rett ovenfor veien.	Vår/sommer

2.9 Skjøtselstiltak

Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKKE)
Slått på alle lokalitetene. Lokalitetene slås med lett traktor, tohjuls slåmaskin eller ljå. jf. beskrivelsen under. Det er viktig at slåttene også inkluderer kantsonene. På Rasket, der slåttemark og mer grunnlendte arealer veksler regelmessig, er det viktig at alle kantsonene inkluderes i slåttene. Det samme gjelder for kantsonene rundt Halvardåkeren og Ekra og Dalen, hvor høgstauder og skogsarter finnes tett inntil slåtteengene. Kantsonene må slås med ljå eller ryddesag. Slåttemarkene bør ikke slås i samme rekkefølge hvert år.	Årlig	Alle lokaliteter.	20. juli - 10. august
Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfôr. Det er ønskelig med minst to dagers tørking.	Årlig	Alle lokaliteter	20. juli - 10. august

Generelt gjelder for skjøtselsslått:

- Slåttene bør oftest skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Høyet skal fjernes fra alt areal som slås
- Graset kan gjerne bakketørkes 2-3 dager før det fjernes
- Områdene kan slås med liten, lett traktor med slåmaskin, tohjuls slåmaskin eller ljå, avhengig av bratthet. Ryddesag kan også benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan medføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Kunstgjødsel, gylle eller annen husdyrgjødsel skal ikke brukes på slåttemarkene.

Beiting

BEITETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKKE)
Høstbeite. Hele garden høstbeites 2-3 uker med ca. 50 storfe (STN). Når de slippes inn på innmarka, og når de settes inn, avhenger av været.	Årlig	Hele garden	Fra to uker etter slått og utover høsten.
Vedlikehold av gjerder	Årlig ved behov	-	-

Generelt gjelder for beiting i slåttemark:

- Beiting kan være positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.

- Unngå beite dersom det er insektarter eller karplantearter i slåtteenga som blir negativt påvirket.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkaskader). Heller ikke saueraser som selektivt beiter arter som er ønsket i enga.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåttan seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere i gang)
- Ikke tilleggsfôr dyra inne på slåttemarka. Er det for lite beite flyttes dyra.
- Sett alltid dyrevelferden og førtilgangen i høysetet.
- Tunge storferaser kan gjerne beite slåttemarka, men en må passe på at det ikke blir for store tråkkaskader (spesielt i bratt terreng). Ungdyr og lette storferaser kan være et bedre alternativ hvis mulig.
- Slåttemark med rik vårblostring (f.eks. med tidligblostringende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturrenger bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKER)
Ha et særlig fokus å tilrettelegge av habitater for insekter i kulturlandskapet på Sæter. Dette kan være å opprettholde flekker med eksponert jord, plassere kvisthauger på lune, solrike steder, utsette slått i enkelte arealer slik at insektene har næring utover i sesongen og generelt tilrettelegge et landskap med stort mangfold av ulike habitater og nektarrike arter.	Årlig	Hele lokaliteten	Vår

2.10 Oppfølging av skjøtelsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR: 2033
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Lokalitetene kan med fordel undersøkes på nytt for beitemarksopp.
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK: Årlig slåtteskjøtsel og beite av innmark. Rydding av kantsoner mellom Rasket og Halvardåkeren samt en rekke andre steder.
PERSON(ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Arnvid Sæter

Kilder

- Artsdatabanken. (2018). *Norsk rødliste for Naturtyper 2018*.
<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. (2021). *Norsk rødliste for arter 2021*.
<https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken. (2023, august 11). *Fremmede arter i Norge—Med økologisk risiko 2023*.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2024). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bele, B., & Norderhaug, A. (2008). *Bondens kulturmarksflora for Midt-Norge. Bioforsk FOKUS Nettutgave publisert hos Artsdatabanken*.
- Høgset, G. (2001). *Lønset og Storlidalen. Gards- og slektshistorie for Oppdal*. (Bd. 1). Oppdal kommune.
- Jordal, J. B., & Gaarder, G. (1995). *Biologisk mangfold på økologisk drevne bruk. Beitemarkssopp og planter. Norsk senter for økologisk langbruk, Tingvoll*. 44 s. ISBN 82-7687-039-2.
- Jordal, J. B., & Gaarder, G. (2005). *Kartlegging av naturtyper i Oppdal kommune*. (Miljøfaglig utredning rapport 2005:66; s. 125). Miljøfaglig utredning.
- Langmo, S. H. L., Hasvik, Å., & Oldervik, F. (2018). *Skjøtselsplan for fem slåttemarkar på Sæter, Oppdal kommune, Trøndelag fylke. Bioreg AS Rapport 2018: 11*.
- Langmo, S. H. L., Hasvik, Å., Oldervik, F., & Vatne, S. (2019). *Skjøtselsplan for seks slåttemarkar på Sæter, Oppdal kommune, Trøndelag fylke. Bioreg AS Rapport 2019: X*.
- Miljødirektoratet. (2023). *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder* (M-2209 2023; s. 374).
<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>
- Miljødirektoratet. (2024). *Naturbase*.
<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>
- Moen, A. (1998). *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- NGU. (2024a). *Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/
- NGU. (2024b). *Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/
- Oldervik, F. G., & Folden, Ø. (2012). *Skjøtselsplan for to slåttemarkar på Sæter, Klevgardene, Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke. Bioreg AS Rapport 2012: 03*.
- Sterten, L. (2001). *Vegetasjonskartlegging og skjøtselsplaner Kleivgardene – Sliper – Detli – området*. (05/2001; Liv Sterten, Planteforsk Kvithammer forskningssenter).
- Svalheim, E., Garnås, I., & Hauge, L. (2018). *Slåttemark, veileder for restaurering og skjøtsel. NIBIO Rapport 4/151/2018*. NIBIO.
- Vatne, S. (2014). *Oppfølging av slåttemarkar med skjøtselsplan i Oppdal kommune 2014*. (Notat 2–2014). Økolog Vatne.

Vedlegg

Bilder fra lokalitetene

Bilder er tatt på samme posisjon og i samme retning som i de forrige skjøtselsplanene. Der det har vært hensiktsmessig er bildeteksten fra planen (Oldervik & Folden, 2012) eller 2018/2019 (Langmo et al., 2018, 2019) lagt inn slik at det skal være lettere å følge med på utviklingen i lokaliteten.

Klevgardene; Sæter: Små-åkran

Figur 6. 32V N 6939061 Ø 509994. Bildet er fra sentralt i lokaliteten mot vest. De to nedre, vestre slåttemarkene i bakgrunnen. Ung furu i naturbeitemarka nær fotografen bør fjernes. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 7. 32V N 6939055 Ø 509961. Den midtre enga og nedover slik området fremstod i 2023. Mindre er brunsvidd og noe lauv og einer er fjerna i venstre bildekant. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 8. 32V N 6939058 Ø 509909. Helt vest i lokaliteten sett mot øst. Opp mot tilgrensende eng i nord finnes et areal med noe nitrofil vegetasjon som bør slås to ganger. Det finnes også artsrike partier her. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 9. 32V N 6939056 Ø 509957 Her ser en den midtre av engene innenfor lokaliteten. Enkelte kantsoner er gjenåpnet. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 10. 32V N 6939049 Ø 509986 Bildet viser de to nedre slåttemarkene i lokaliteten. Folden og Oldervik påpekte i 2011 at her var mye marikåper, noe som ikke så ut til å være tilfellet i 2018 eller i 2023. Unntaket var forekomster av fløyelsmarikåpe i tørre partier. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Klevgardene; Sæter: Næpretsfaret

Figur 11. 32V N 6939067 Ø 509847. Lokaliteten sett fra øst mot vest. Arealene opp mot gjerdet til høyre i bildet er holdt utenfor, da de var mer oppgjødslet. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 12. 32V N 6939067 Ø 509847. Den østligste bergknausen innenfor lokaliteten sett mot nordvest. Arealene lenger bak i bildet er utenfor lokaliteten. Den mest artsrike delen av lokaliteten ligger bak fotografen. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Klevgardene; Sæter: Ekra og Dalen

Figur 13. 32V N 6939049 Ø 510063. Denne lokaliteten består av to små slåtteenger som henger sammen. Her ser en skiftet som heter Ekra, og som ligger lengst mot vest av de to (sett fra øst mot vest). Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 14. 32V N 6939049 Ø 510063. Her ser en østover Dalen. Artsmangfoldet i denne delen av lokaliteten er noe mer ujevnt fordelt, noe som blant annet ser ut til å ha sammenheng med skyggevirksomhet langs skogen sør for lokaliteten, samt ekstremt tørre partier til høyre i bildet. Det er en stor fordel om eksponerte jordflekker som de brune flekkene til venstre i bildet holdes åpne med tanke på insekter. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 15. 32V N 6939062 Ø 509964. Areal lagt til på Ekra i 2023 basert på gjenåpning av landskapet sett mot nord. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Klevgardene; Sæter: Rasket og Halvardåkeren

Figur 16. 32 V N6939064 Ø510053. Halvardåkeren sett fra sør. Prestekrage er en av de fremtredende artene her. Det er behov for tynning av kantsoner. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 17. 32V N 6939094 Ø 510002. Arealet som forbinder Halvardåkeren med Rasket. I alle fall deler av dette arealet må mest sannsynlig slås med ljå eller ryddesag, noe som er en stor fordel med tanke på å holde lauvoppslaget og innslaget av skogsarter nede. Personen i bildet er Madlaina Bichsel i ferd med å kartfeste naturtypen. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 18. 32V N 6939105 Ø 509966. Rasket består av mange små terrasser med dypere jordsmonn i tillegg til tørrenger og nakne berg. Her er det viktig at kantsonene slås. Kantsonene her er artsrike, og det er viktig å hindre dem i å gro igjen med høgvokste arter og ungsog. Videre er det en fordel om graset fra disse kantsonene bakketørkes i de mer oppgjødsla flekkene., Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 19. 32V N 6939128 Ø 509953. Rasket sett fra sør mot nord slik den fremstod ved besøket i 2023. Som en ser var mye av lokaliteten, inkludert en god del av kantsonene, slått. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

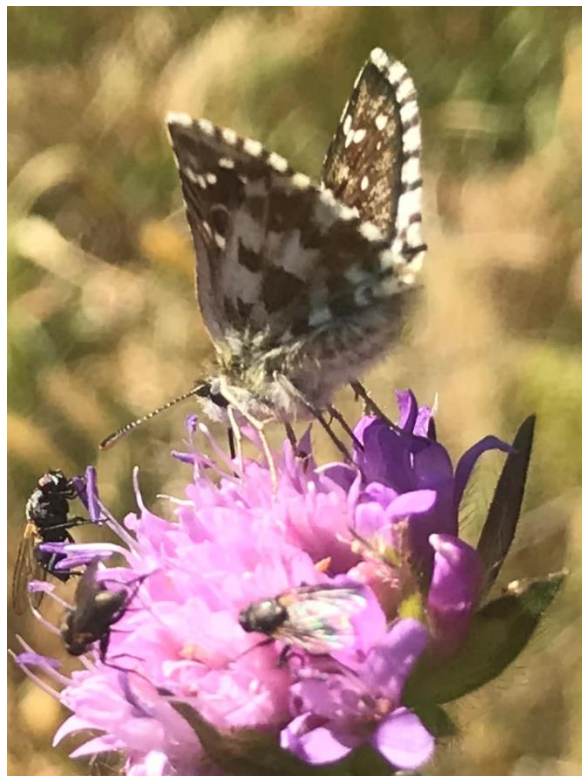
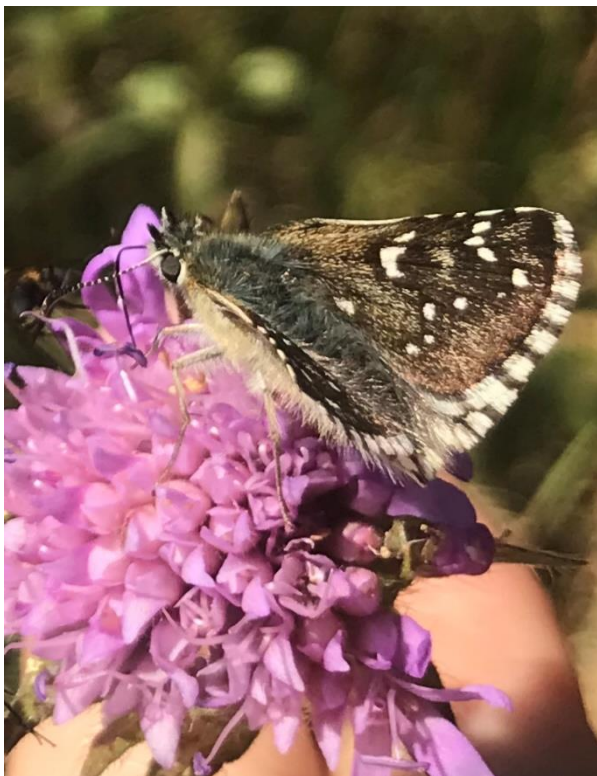
Klevgardene; Sæter: Ner-resta

Figur 20. 32V N 6939147 Ø 510026. Lokaliteten sett fra vest mot øst slik den fremstod i 2018. Foto: Madlaina Bichsel.

Figur 21. 32V N 6939140 Ø 510050. Ner-resta sett fra øst mot vest. Det er en fordel om vegetasjon fra artsrike deler spres til områder med noe mer høgvokst vegetasjon når høyet tørkes. Foto: Madlaina Bichsel.

Figur 22. I rapporten til Folden & Oldervik (2012) var det bilder av et par vanlige arter av sommerfugler fra Ner-resta. Dette dreide seg om oransjegullvinge og engringvinge, arter som også ble registrert i 2018. I tillegg ble det registrert alvesmyger (EN) på lokaliteten. Til høyre ser en sommerfuglens overside, og til venstre ser en underside. Det mest karakteristiske kjennetegnet på denne arten er at de lyse feltene på sommerfuglens underside er avgrenset av en rett strek i forkant. Dette skiller den fra den nærstående arten moltesmyger som også ble observert på Klevgardene i 2018. Foto: Åshild Hasvik/Bioreg AS © 05.07.2018. Bilder gjengitt med tillatelse.

Klevgardene; Sæter: Sæter nord 2 (Over veien)

Figur 23. 32V N 6939201 Ø 509973. Lokaliteten sett mot vest. Her ser vi at litt av lokaliteten i dag ligger innafor et større beiteområde. Det vil være positivt å flytte gjerdet mot bergknausene i bakgrunnen (10-20 m mot vest) slik at denne delen også kan slås. Foto: Madlaina Bichsel.

Figur 24. Fra samme posisjon som forrige bilde, men mot nord. Grunnlendte partier som fremdeles slås sammen med fulldyrka enga. Foto: Madlaina Bichsel.

Klevgardan; Sæter: Sætra NØ

Figur 25. 32V N 6939342 Ø 509947. Sentrale deler av lokaliteten sett mot øst. De mest oppgjødsla arealene til høyre i bildet er holdt utenfor, men kan på sikt egne seg til restaurering. Foto: Madlaina Bichsel.

Figur 26. 32V N 6939383 Ø 509979. Øvre deler av lokaliteten sett mot nordvest. Kantsonene holdes åpne og enga er kortvokst og artsrik. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 27. 32V N 6939347 Ø 509963. Hvitkurle (Sårbar - VU) fra sentrale deler av lokaliteten.

Figur 28. 32V N 6939338 Ø 509951. Fra vestre del av lokaliteten sett mot nordvest. Dette er bare ei smal kantsone, men arter som brudespore, harerug, blåklokke og prestekrage er sentrale. Her bør en unngå å gjødsle med husdyrgjødsel samtidig om arealet skjøttes med tradisjonell slåtteskjøtsel. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Noen andre bilder fra Sæter

Figur 29. Fra naturbeitemark hhv. nord for veien (t.v.) og mellom Små-åkran og Halvardåkeren (t.h.). Lokalitetene kan med fordel ryddes for yngre trær mens eldre trær settes igjen. Slike områder med grunnlendte partier og forekomster av nektarrike arter er svært viktige for mange insektarter. Derfor kan enkelte kvisthauger og noen få stokker gjerne leges igjen innenfor lokaliteten. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 30. Fra naturbeitemark nord for veien (t.v.) og fra areal med naturbeitemark sørvest av fjøset som ikke er kartlagt verken nå eller tidligere (t.h.). Felles for arealene er at ungskog med fordel kan tynnes med tanke på å slippe inn mer lys og på den måten legge til rette for gras og urter enn for skogsarter. Gjenåpningen bør skje gradvis så oppgjødslinga ikke blir for stor. Einstape dominerer enkelte steder i overgangen mot skogen. Arten kan med fordel slås med ryddesag et par ganger per sesong. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 31. Overgangen mellom Halvardåkeren og Ekra består av en bratt, solrik bergskrent. Det er viktig at slike arealer ikke får gro til med ungskog da mange insekter er svært avhengige av disse. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Naturtypelokaliteter

Først følger slåttemarkene og så naturbeitemarkene registrert på gården. Da planen er omfattende, er kun beskrivelser etter Miljødirektoratets instruks inkludert. Eldre beskrivelser finnes i Naturbase.

Klevgardene; Sæter: Små-Åkran (NINFP2310127766)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Kartlagt: 05/07/2023

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 2241 m²

Tilstandsvurdering: God

Naturmangfoldvurdering: Stort

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Svært høy lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til god da lokaliteten består av slåttemark i aktiv drift med sein slått og bakketørking av avlinga. Noe skog er i løpet av de siste årene fjernet fra kantsonene, og lokaliteten er utvides noe som følge av dette. Av fremmedarter er vårpengeurt (PH) registrert sparsomt.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort da lokaliteten til tross for lite areal huser minst 14 habitatspesifikke arter og en rekke rødlistearter av beitemarksopp. Av arter er blant annet bakkemynte, bergmynte, bergskrinneblom, bergveronika, bitterbergknapp, brudespore, dunhavre, dunkjempe, fingerstarr, gjeldkarve, gulaks, fløyelsmarikåpe, hvitmaure, hårstarr, kransmynte, lintorskemunn, rundskolm, rødknapp, skogkløver, tiriltunge, vill-lin, vårerteknapp og vårskrinneblom registrert. Av rødlistearter er mørkskjellet vokssopp og melrødspore (begge VU i 2023) registrert på et tidligere tidspunkt, og artene finnes sannsynligvis fremdeles sammen med en rekke andre arter av beitemarksopp. Lokaliteten ligger i et stort, sammenhengende kulturlandskap med mange naturtyper og høyt arts mangfold knyttet til en rekke artsgrupper inkludert karplanter, sopp og insekter.

Klevgardene; Sæter: Ner-resta (NINFP2310126735)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Kartlagt: 05/07/2023

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 1127 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Moderat lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstanden er vurdert til moderat da lokaliteten viser et noe gjødselpåvirket arts mangfold. Området utgjøres av intakt semi-naturlig mark. Det ble funnet noen få eksemplarer av den fremmede arten vårpengeurt (PH).

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfoldet ble vurdert til moderat. Det ble funnet minst 7 habitatspesifikke arter, bl.a. prestekrage, blåklokke, hvitmaure, tiriltunge og skogmarihand. Det største arts mangfoldet finnes langs kantene, mens det er mye engsyre, hundegras og en del reverumpe som dominerer de indre områdene av lokaliteten. Ingen rødlistede karplanter ble funnet. Det er ikke undersøkt for sopp.

Klevgardene; Sæter: Næpretsfaret (NINFP2310127777)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Kartlagt: 05/07/2023

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 803 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Lite

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Lav lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til god da lokaliteten består av slåttemark i aktiv drift med sein slått og bakketørring av avlinga. Den har svake spor etter moderne gjødsling. Av fremmedarter er vårpengeurt (PH) registrert sparsomt.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til lite da lokaliteten er liten og har få (under 7) registrerte habitatspesifikke arter. Av arter inngår blant annet blåklokke, prestekrage, hvitmaure, tirltunge, småsmelle, fjellrapp, gulaks, dunkjempe og sølvmure. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav ble registrert og ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav er kjent fra før. Imidlertid er en rekke rødlistearter av beitemarksopp registrert i tilgrensende slåttemarker, og kan derfor ikke utelukke at disse eller tilsvarende arter også kan opptre innenfor lokaliteten. Lokaliteten ligger i et stort, sammenhengende kulturlandskap med mange naturtyper og høyt artsmangfold knyttet til en rekke artsgrupper inkludert karplanter, sopp og insekter.

Klevgardene; Sæter: Rasket og Halvardåkeren (NINFP2310127784)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Kartlagt: 05/07/2023

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 4444 m²

Tilstandsvurdering: God

Naturmangfoldvurdering: Stort

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Svært høy lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til god da lokaliteten består av slåttemark i aktiv drift med sein slått og bakketørring av avlinga. Noe skog er i løpet av de siste årene fjernet fra kantsonene, og lokaliteten er utvidet noe som følge av dette. Samtidig er mindre og mer oppgjødsle arealer i nord holdt utenfor. Av fremmedarter er vårpengeurt (PH) registrert sparsomt.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort da lokaliteten er mellom 4 og 10 daa, og har en lang rekke registrerte habitatspesifikke arter og er variert med innslag av både tørre og friskere enger. I tillegg inngår noen flekker med et mer oppgjødsle preg, i særlig grad mot nord. Av arter er blant annet bakkemynte, bakkeseite, bergmynte, bergskrinneblom, bergveronika, bitterbergknapp, brudespore, dunhavre, dunkjempe, fingerstarr, gjeldkarve, fløyelsmarikåpe, hårstarr, jåblom, kransmynte, lintorskemunn, rundskolm, rødknapp, stortveblad, vill-lin, vårerteknapp og vårskrinneblom registrert. Av rødlistearter er melrødspore (VU) registrert på et tidligere tidspunkt, og arten finnes sannsynligvis fremdeles sammen med en rekke andre arter av beitemarksopp. Noen slike arter (ubestemte) ble da også registrert ved besøk i 2018. Lokaliteten ligger i et stort, sammenhengende kulturlandskap med

mange naturtyper og høyt artsmangfold knyttet til en rekke artsgrupper inkludert karplanter, sopp og insekter.

Klevgardene; Sæter: Ekra og Dalen (NINFP2310144061)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Kartlagt: 05/07/2023

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 1341 m²

Tilstandsvurdering: God

Naturmangfoldvurdering: Stort

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Svært høy lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til god da lokaliteten består av slåttemark i aktiv drift med sein slått og bakketørking av avlinga. Den har ikke spor etter moderne gjødsling. Av fremmedarter er vårpengeurt (PH) registrert sparsomt.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort da lokaliteten til tross for lite areal huser minst 13 habitatspesifikke arter. Av arter er blant annet bergmynte, bergskrinneblom, bergveronika, bitterbergknapp, brudespore, dunhavre, dunkjempe, fingerstarr, gjeldkarve, gulaks, fløyelsmarikåpe, hvitmaure, kransmynte, lintorskemunn, rundskolm, rødknapp, skogkløver, tiriltunge, vill-lin, vårerteknapp og vårskrinneblom registrert. Ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav ble registrert og ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav er kjent fra før. Imidlertid er en rekke rødlistearter av beitemarksopp registrert i tilgrensende slåttemarker, og kan derfor ikke utelukke at disse eller tilsvarende arter også kan opptre innenfor lokaliteten. Lokaliteten ligger i et stort, sammenhengende kulturlandskap med mange naturtyper og høyt artsmangfold knyttet til en rekke artsgrupper inkludert karplanter, sopp og insekter.

Klevgardene; Sæter: Sæter nord 2 (Over veien) (NINFP2310126733)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Kartlagt: 05/07/2023

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 423 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Moderat lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstanden er vurdert til moderat. Lokaliteten er i svak intensiv bruk med kun lett gjødsel påvirkning. Det ble funnet en fremmed art (vårpengeurt) med kun svak effekt for artsmangfoldet.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfoldet er vurdert til moderat, da det ble funnet minst 7 habitatspesifikke arter. Ingen rødlistede arter ble funnet under befaringen. Det er ikke undersøkt for beitemarkssopp. Lokaliteten ligger i et stort, sammenhengende kulturlandskap med mange naturtyper og høyt artsmangfold knyttet til en rekke artsgrupper inkludert karplanter, sopp og insekter.

Klevgardene; Sæter: Sætra NØ (NINFP2310127778)

Naturtype: D2.1 Slåttemark

Kartlagt: 05/07/2023

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 970 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Stort

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Høy lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til moderat da lokaliteten består av artsrike kantsoner mot intensivt utnyttede enger, og i alle fall sporadisk gjødsles med husdyrgjødsel. Den er i bruk og skjøttes sammen med tilgrensende arealer som slåtteeng med sein slått og i alle fall enkelte år bakketørring av avlinga.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til stort da lokaliteten er under 4 daa, men har 8 registrerte habitatspesifikke arter. Av rødlistearter er hvitkurle (VU) registrert. Av arter dominerer harerug, prestekrage, gulaks, aurikkelsveve og engkvein. I tillegg ble blant annet skogmarihand, jonsokkoll, legeveronika, brudespore (flere dellokaliteter med både denne og hvitkurle), blåkløkke, tiriltunge, hårsveve og finnskjegg registrert. Lokaliteten ligger i et stort, sammenhengende kulturlandskap med mange naturtyper og høyt artsmangfold knyttet til en rekke artsgrupper inkludert karplanter, sopp og insekter.

Artslister

Under følger artslister fra lokalitetene på Sæter. Her ser en hvilke arter som er registrert i de ulike slåttemarkslokalitetene i 2003, 2005, 2010, 2014 og 2018. Merk! Tidligere artslister er ikke uttømmende, men inneholder de viktigste og mest karakteristiske artene fra lokaliteten. Det er også grunn til å nevne at en del av artsregistreringer fra 2018 nok ble påvirket av den ekstremt tørre sommeren dette året.

BN00092308 Klevgardene: Sæter, Små-åkran

Tabell 3: Liste over artsregistreringer på Små-åkran. Registreringer i 1993 er gjort av John Bjarne Jordal 06.09 (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2024; Jordal & Gaarder, 1995), registreringer fra 1994 er gjort 26.08 (Jordal & Gaarder, 2005). I 2010 ble registreringene gjort 25.09 av Øystein Folden (Oldervik & Folden, 2012). Registreringer gjort i 2014 er utført av Steinar Vatne 15.07 (Vatne, 2014). Registreringer fra 2018 er gjort av Solfrid Helene Lien Langmo og Åshild Hasvik 5. juli (Langmo et al., 2018) og registreringer i 2023 er gjort 5. juli av Solfrid Helene Lien Langmo.

Norsk navn	Latinsk navn	1993	1995	2010	2014	2018	2023
Bakkefrytle	<i>Luzula multiflora</i>					x	x
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>			x			x
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>					x	x
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>					x	x
Bleikstarr	<i>Carex pallescens</i>					x	x
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>					x	x
Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>					x	x
Blåtopp	<i>Molinia caerulea</i>					x	x
Bringebær	<i>Rubus idaeus</i>				x	x	x
Brudespore	<i>Gymnadenia conopsea</i>					x	x
Dunkjempe	<i>Plantago media</i>					x	x
Dvergmispel	<i>Cotoneaster integerrimus</i>			x			x
Enghumleblom	<i>Geum rivale</i>					x	x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>					x	x
Engreverumpe	<i>Alopecurus pratensis</i>					x	x
Engsmelle	<i>Silene vulgaris</i>			x		x	x
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>					x	x
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>					x	x
Firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>					x	x
Fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>					x	x
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>					x	x
Fløyelsmarikåpe	<i>Alchemilla glaucescens</i>					x	x
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>					x	x
Føllblom	<i>Scorzoneroidea autumnalis</i>					x	x
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>					x	x
Gjerdevikke	<i>Vicia sepium</i>					x	x
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>					x	x
Groblad	<i>Plantago major</i>					x	x

Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>					x	x
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>					x	x
Gulstarr	<i>Carex flava</i>					x	x
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>					x	x
Harestarr	<i>Carex leporina</i>					x	x
Hengeaks	<i>Melica nutans</i>					x	x
Hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>				x	x	x
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>					x	x
Hvitbladtistel	<i>Cirsium heterophyllum</i>					x	x
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>					x	x
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>			x		x	x
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>					x	x
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>					x	x
Karve	<i>Carum carvi</i>					x	x
Kattefot	<i>Antennaria dioica</i>					x	x
Kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>					x	x
Kornstarr	<i>Carex panicea</i>					x	x
Kransemynte	<i>Clinopodium vulgare</i>					x	x
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>			x		x	x
Lintorskemunn	<i>Linaria vulgaris</i>					x	x
Lyssiv	<i>Juncus effusus</i>					x	x
Marikåpe sp	<i>Alchemilla sp.</i>					x	x
Markjordbær	<i>Fragaria vesca</i>					x	x
Mjødurt	<i>Filipendula ulmaria</i>					x	x
Nyseryllik	<i>Achillea ptarmica</i>					x	x
Olavsskjegg	<i>Asplenium septentrionale</i>			x			x
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>			x		x	x
Rips	<i>Ribes sp.</i>					x	x
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>					x	x
Rød jonsokblom	<i>Silene dioica</i>					x	x
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>					x	x
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>					x	x
Sisselrot	<i>Polypodium vulare</i>					x	x
Skogkløver	<i>Trifolium medium</i>					x	x
Skogmarihand	<i>Dactylorhiza maculata fuchsii</i>					x	x
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>					x	x
Slåttesveve cf.	<i>Pilosella scandinavica</i>					x	x
Småbergknapp	<i>Sedum annuum</i>					x	x
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>					x	x
Småsyre	<i>Rumex acetosella</i>					x	x
Stemorsblomst	<i>Viola tricolor</i>					x	x

Stormaure	<i>Galium album</i>					x	x
Strandrør	<i>Phalaris arundinacea</i>					x	x
Sølvmore	<i>Potentilla argentea</i>					x	x
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>					x	x
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>					x	x
Timotei	<i>Phleum pratense</i>					x	x
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>					x	x
Tveskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>					x	x
Tyrihjem	<i>Aconitum lycoctonum</i> ssp. <i>septentrionale</i>				x	x	x
vill-løk	<i>Allium oleraceum</i>					x	x
Vårpengeurt (PH)	<i>Noccaea caerulea</i>					x	x
Moser							
Granmose	<i>Abietinella abietina</i>					x	x
Soppregistreringene fra dette området er oppgitt med svært lav presisjon, slik at en ikke med sikkerhet kan si at de ligger innenfor lokaliteten slik den i dag er avgrenset. De er lagt ved her likevel, for å demonstrere noe av artsrikdommen i området. Artene registrert i 2018 er imidlertid registrert innenfor nåværende avgrensning.							
Sopper							
Beiterødspore	<i>Entoloma sericeum</i>	x					
Blekskivet rødspore		x					
Bronserødspore	<i>Entoloma formosum</i>	x					
Elfenbenshette	<i>Mycena flavoalba</i>	x					
Engvokssopp	<i>Cuphophyllus pratensis</i>	x					
Fjellkremle	<i>Russula nana</i>	x	x				
Flammefotrødspore	<i>Entoloma exile</i>	x		x			
Gul nålehatt	<i>Rickenella fibula</i>	x					
Hetterødspore	<i>Entoloma infula</i>	x					
Kjeglervokssopp	<i>Hygrocybe conica</i>	x					
Kritt vokssopp	<i>Cuphophyllus virgineus</i>	x					
Lakssopp	<i>Laccaria laccata</i>	x					
Lillagrå rødspore (NT)	<i>Entoloma griseocyaneum</i>	x					
Lutvokssopp (NT)	<i>Hygrocybe nitrata</i>	x					
Melrødspore (VU)	<i>Entoloma prunuloides</i>					x	
Mønjevokssopp	<i>Hygrocybe coccinea</i>	x					
Mørkskjellet vokssopp (VU)	<i>Hygrocybe turunda</i>					x	
Mørktannet rødspore	<i>Entoloma serrulatum</i>	x					
Nelliksopp	<i>Marasmius oreades</i>	x					
Rombesporet rødspore (VU)	<i>Entoloma rhombisporum</i>	x					
Rød papegøye vokssopp	<i>Gliophorus psittacinus</i>	x					
Sitronkragesopp	<i>Stropharia semiglobata</i>	x					
Skjør vokssopp	<i>Hygrocybe ceracea</i>	x					

Slank fleksskivesopp	<i>Panaeolus acuminatus</i>	x					
Spiss fleinsopp	<i>Psilocybe semilanceata</i>	x					
Stjernesporet rødspore	<i>Entoloma conferendum</i>	x					
Stor eggrøyksopp	<i>Bovista nigrescens</i>	x	x				
Stor lakssopp	<i>Laccaria proxima</i>	x					
Stripehette	<i>Mycena filopes</i>	x					
Svartblå rødspore (NT)	<i>Entoloma chalybaeum</i>	x					
Tjærerødspore	<i>Entoloma poliopus cf</i>	x					
Tuet køllesopp	<i>Clavaria fragilis</i>		x				
Øyvinds rødspore (VU)	<i>Entoloma politoflavipes</i>		x				
Blyblå rødspore	<i>Entoloma lividocyanulum</i>	x					

BN00092312 Klevgardene: Sæter, Ner-resta

Tabell 4: Liste over artsregistreringer på Ner-resta. I 2011 ble registreringene gjort 25.09 av Øystein Folden (Oldervik & Folden, 2012) Registreringer fra 2018 er gjort av Solfrid Helene Lien Langmo og Åshild Hasvik 5. juli (Langmo et al., 2018) og registreringer i 2023 er gjort 5. juli av Madlaina Bichsel og Solfrid Helene Lien Langmo.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	2011	2018	2023
Bakkefrytle	<i>Luzula multiflora</i>		x	x
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>		x	x
Blåkklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>		x	x
Einer	<i>Juniperus communis</i>		x	x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>		x	x
Engsmelle	<i>Silene vulgaris</i>	x	x	x
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	x	x	x
Firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>	x	x	x
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>		x	x
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>	x	x	x
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>		x	x
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>	x		x
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	x	x	x
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>	x	x	x
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>		x	x
Hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>	x	x	x
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	x	x	x
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	x	x	x
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>		x	x
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>	x	x	x
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>		x	x
Lintorskemunn	<i>Linaria vulgaris</i>		x	x
Marikåpe sp	<i>Alchemilla sp.</i>		x	x
Nyseryllik	<i>Achillea ptamica</i>	x	x	x
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	x	x	x
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	x	x	x

Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>	x	x	x
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>	x	x	x
Skogmarihand	<i>Dactylorhiza maculata fuchsii</i>	x		x
Skogsnelle	<i>Equisetaceae sylvaticum</i>		x	x
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	x	x	x
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	x		x
Småmarimjelle	<i>Melampyrum sylvaticum</i>		x	x
Småsmelle	<i>Silene rupestris</i>		x	x
Sølvmore	<i>Potentilla argentea</i>	x	x	x
Sørlig stormaure	<i>Galium mollugo</i>	x		x
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	x		x
Timotei	<i>Phleum pratense</i>		x	x
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>		x	x
Tveskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>	x	x	x
Vårpengeurt	<i>Noccaea caerulea</i>	x	x	x
Åkersnelle	<i>Equisetum arvense</i>		x	x
Moser				
Granmose	<i>Abietinella abietina</i>		x	x
Sommerfugler				
Alvesmyger (EN)	<i>Pyrgus alveus</i>		x	
Engringvinge	<i>Coenonympha pamphilus</i>	x		
Mnemosynesommerfugl	<i>Parnassius mnemosyne</i>			x
Oransjegullvinge	<i>Lycaena virgaureae</i>	x		

Klevgardene: Sæter, Næpretsfaret

Tabell 5: Liste over artsregistreringer på Næpretsfaret. Tyngdepunkter for semi-naturlig eng er markert med **feit skrift**, mengdearter er markert med **stjerne**. Registreringer i 2018 er gjort av Solfrid Helene Lien Langmo og Åshild Hasvik 05. juli (Langmo et al., 2018) og registreringer i 2023 er gjort 5. juli av Solfrid Helene Lien Langmo.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	2018	2023
Bakkefrytle	<i>Luzula multiflora</i>	x	x
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>	x	x
Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>	x	x
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>	x	x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>	x	x
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	x	x
Firkantperikum	<i>Hypericum maculatum</i>	x	x
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	x	x
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>	x	x
Føllblom	<i>Scorzoneroide autumnalis</i>	x	x
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>	x	x
Gjerdevikke	<i>Vicia sepium</i>	x	x
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	x	x
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>	x	x

Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	x	x
Hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>	x	x
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	x	x
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	x	x
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>	x	x
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	x	x
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>	x	x
Lintorskemunn	<i>Linaria vulgaris</i>	x	x
Marikåpe sp	<i>Alchemilla sp.</i>	x	x
Nyseryllik	<i>Achillea ptamica</i>	x	x
Prestekrage	<i>Leucantheum vulgare</i>	x	x
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	x	x
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>	x	x
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>	x	x
Skogsnelle	<i>Equisetaceae sylvaticum</i>	x	x
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	x	x
Småbergknapp	<i>Sedum annuum</i>	x	x
Småsmelle	<i>Silene rupestris</i>	x	x
Småsyre	<i>Rumex acetosella</i>	x	x
Sølvmore	<i>Potentilla argentea</i>	x	x
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	x	x
Timotei	<i>Phleum pratense</i>	x	x
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	x	x
Tveskjeggveronika	<i>Veronica chamaedrys</i>	x	x
Vill-løk	<i>Allium oleraceum</i>	x	x
Vårpengeurt	<i>Noccaea caerulea</i>	x	x
Åkersnelle	<i>Equisetum arvense</i>	x	x
Åkerstemorsblom	<i>Viola arvensis</i>	x	x
Sommerfugler			
Aglajaperlemorvinge	<i>Argynnis aglaja</i>		
Hvit C	<i>Polygonia c-album</i>	x	

Klevgardene: Sæter, Rasket og Halvardåkeren

Tabell 6: Liste over artsregistreringer på Rasket og Halvardåkeren. Registreringer fra 2018 er gjort av Solfrid Helene Lien Langmo og Åshild Hasvik 5. juli (Langmo et al., 2018) og registreringer i 2023 er gjort 5. juli av Solfrid Helene Lien Langmo.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	2018	2023
Aksfrytle	<i>Luzula spicata</i>	x	x
Bakkefrytle	<i>Luzula multiflora</i>	x	x
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	x	x
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>	x	x

Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	x	x
Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>	x	x
Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>	x	x
Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>	x	x
Brudespore	<i>Gymnadenia conopsea</i>	x	x
Dunkjempe	<i>Plantago media</i>	x	x
Einer	<i>Juniperus communis</i>	x	x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>	x	x
Engreverumpe	<i>Alopecurus pratensis</i>	x	x
Engsmelle	<i>Silene vulgaris</i>	x	x
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	x	x
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>	x	x
Fiol sp.	<i>Viola sp.</i>	x	x
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	x	x
Fløyelsmarikåpe	<i>Alchemilla glaucescens</i>	x	x
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>	x	x
Geitrams	<i>Chamerion angustifolium</i>	x	x
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>	x	x
Glattveronika	<i>Veronica serpyllifolia ssp. serpyllifolia</i>	x	x
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>	x	x
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	x	x
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>	x	x
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	x	x
Hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>	x	x
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>	x	x
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	x	x
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>	x	x
Jonsokkoll	<i>Ajuga pyramidalis</i>	x	x
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	x	x
Kattefot	<i>Antennaria dioica</i>	x	x
Kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>	x	x
Kransmynte	<i>Clinopodium vulgare</i>	x	x
Kveke	<i>Elytrigia repens</i>	x	x
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>	x	x
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>	x	x
Lintorskemunn	<i>Linaria vulgaris</i>	x	x
Lodnebregne	<i>Woodsia ilvensis</i>	x	x
Marikåpe sp.	<i>Alchemilla sp.</i>	x	x
Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>	x	x
Ormetelg	<i>Dryopteris filix-mas</i>	x	x
Osp	<i>Populus tremula</i>	x	x

Prestekrage*	<i>Leucantheum vulgare</i>	x	x
Rødkløver*	<i>Trifolium pratense</i>	x	x
Rødknapp*	<i>Knautia arvensis</i>	x	x
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>	x	x
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	x	x
Skogkløver	<i>Trifolium medium</i>	x	x
Skogmarihand	<i>Dactylorhiza maculata fuchsii</i>	x	x
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	x	x
Slåttesveve cf.	<i>Pilosella scandinavica</i>	x	x
Småbergknapp	<i>Sedum annuum</i>	x	x
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	x	x
Småmarimjelle	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	x	x
Småsmelle	<i>Silene rupestris</i>	x	x
Småsyre	<i>Rumex acetosella</i>	x	x
Stemorsblomst	<i>Viola tricolor</i>	x	x
Stormaure	<i>Galium album</i>	x	x
Stornesle	<i>Urtica dioica</i>	x	x
Sølvmore	<i>Potentilla argentea</i>	x	x
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>	x	x
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	x	x
Timotei	<i>Phleum pratense</i>	x	x
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	x	x
Vill-lin	<i>Linum catharticum</i>	x	x
Vill-løk	<i>Allium oleraceum</i>	x	x
Vårpengeurt	<i>Noccaea caerulea</i>	x	x
Åkerstemorsblom	<i>Viola tricolor</i>	x	x
Moser			
Granmose	<i>Abietinella abietina</i>	x	x
Palmemose	<i>Climacium dendroides</i>	x	x

Klevgardene: Sæter, Ekra og Dalen

Tabell 7: Liste over artsregistreringer på Ekra og Dalen. Registreringer fra 2018 er gjort av Solfrid Helene Lien Langmo og Åshild Hasvik 5. juli (Langmo et al., 2018) og registreringer i 2023 er gjort 5. juli av Solfrid Helene Lien Langmo.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	2018	2023
Aksfrytle	<i>Luzula spicata</i>	x	x
Bakkefrytle	<i>Luzula multiflora</i>	x	x
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>	x	x
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	x	x
Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>	x	x
Blåkløkke	<i>Campanula rotundifolia</i>	x	x

Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>	x	x
Dunkjempe	<i>Plantago media</i>	x	x
Einer	<i>Juniperus communis</i>	x	x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>	x	x
Engreverumpe	<i>Alopecurus pratensis</i>	x	x
Engsmelle	<i>Silene vulgaris</i>	x	x
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	x	x
Fiol sp.	<i>Viola sp.</i>	x	x
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	x	x
Fløyelsmarikåpe	<i>Alchemilla glaucescens</i>	x	x
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>	x	x
Geitrams	<i>Chamerion angustifolium</i>	x	x
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>	x	x
Glattveronika	<i>Veronica serpyllifolia ssp. serpyllifolia</i>	x	x
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>	x	x
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	x	x
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>	x	x
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	x	x
Hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>	x	x
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>	x	x
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	x	x
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>	x	x
Jonsokkoll	<i>Ajuga pyramidalis</i>	x	x
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	x	x
Kattefot	<i>Antennaria dioica</i>	x	x
Kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>	x	x
Kransmynte	<i>Clinopodium vulgare</i>	x	x
Kveke	<i>Elytrigia repens</i>	x	x
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>	x	x
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>	x	x
Lintorskemunn	<i>Linaria vulgaris</i>	x	x
Lodnebregne	<i>Woodsia ilvensis</i>	x	x
Marikåpe sp.	<i>Alchemilla sp.</i>	x	x
Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>	x	x
Osp	<i>Populus tremula</i>	x	x
Prestekrage	<i>Leucantheum vulgare</i>	x	x
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>	x	x
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>	x	x
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>	x	x
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	x	x
Skogkløver	<i>Trifolium medium</i>	x	x

Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	x	x
Slåttesveve cf.	<i>Pilosella scandinavica</i>	x	x
Småbergknapp	<i>Sedum annuum</i>	x	x
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	x	x
Småmarimjelle	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	x	x
Småsmelle	<i>Silene rupestris</i>	x	x
Småsyre	<i>Rumex acetosella</i>	x	x
Stemorsblomst	<i>Viola tricolor</i>	x	x
Stormaure	<i>Galium album</i>	x	x
Stornesle	<i>Urtica dioica</i>	x	x
Sølvmore	<i>Potentilla argentea</i>	x	x
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>	x	x
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	x	x
Timotei	<i>Phleum pratense</i>	x	x
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	x	x
Vill-løk	<i>Allium oleraceum</i>	x	x
Vårpengeurt	<i>Noccaea caerulescens</i>	x	x
Åkerstemorsblom	<i>Viola tricolor</i>	x	x
Moser			
Granmose	<i>Abietinella abietina</i>	x	x

Klevgardene: Sæter: Sæter nord 2 (Over veien)

Tabell 8: Liste over artsregistreringer på Over veien/Sæter nord 2. Registreringer fra 2019 er gjort av Steinar Vatne og Kamilla Svingen 5. juli (Langmo et al., 2019) og registreringer i 2023 er gjort 5. juli av Madlaina Bichsel og Solfrid Helene Lien Langmo.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	2018	2023
Bakkefrytle	<i>Luzula multiflora</i>	x	x
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>	x	x
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>	x	x
Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>	x	x
Einer	<i>Juniperus communis</i>	x	x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>		x
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>	x	x
Fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>	x	x
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>		x
Furu	<i>Pinus sylvestris</i>	x	x
Føllblom	<i>Scorzoneroidea autumnalis</i>	x	x
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>		x
Glattveronika	<i>Veronica serpyllifolia</i> ssp. <i>serpyllifolia</i>		x
Grasstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>		x
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	x	x

Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>		x
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	x	x
Harestarr	<i>Carex leporina</i>	x	x
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	x	x
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	x	x
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>	x	x
Kattefot	<i>Antennaria dioica</i>		x
Kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>	x	x
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>	x	x
Prestekrage	<i>Leucantheum vulgare</i>	x	x
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>	x	x
Rødknapp	<i>Knautia arvensis</i>	x	x
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>		x
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>		x
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	x	x
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	x	x
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	x	x
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	x	x
Vårpengeurt	<i>Noccaea caerulea</i>	x	x
Åkerstemorsblom	<i>Viola tricolor</i>	x	x
Moser			
Granmose	<i>Abietinella abietina</i>	x	x

Klevgardene: Sæter: Sætra NØ

Tabell 9: Liste over artsregistreringer på Sætra NØ gjort 5. juli 2023 av Madlaina Bichsel og Solfrid Helene Lien Langmo.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	2023
Aurikelsveve	<i>Pilosella lactucella</i>	x
Bakkefrytle	<i>Luzula multiflora</i>	x
Bakkesoleie	<i>Ranunculus acris</i>	x
Beitesvever	<i>Hieracium vulgatum</i> agg.	x
Bjørk	<i>Betula pubescens</i>	x
Blåbær	<i>Vaccinium myrtillus</i>	x
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>	x
Blåkoll	<i>Prunella vulgaris</i>	x
Brudespore	<i>Gymnadenia conopsea</i>	x
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>	x
Engmarikåpe	<i>Alchemilla subcrenata</i>	x
Engsyre	<i>Rumex acetosa</i>	x
Finnskjegg	<i>Nardus stricta</i>	x
Fjellmarikåpe	<i>Alchemilla alpina</i>	x
Fuglevikke	<i>Vicia cracca</i>	x

Geitrams	<i>Chamerion angustifolium</i>	x
Glattveronika	<i>Veronica serpyllifolia</i> ssp. <i>serpyllifolia</i>	x
Grassstjerneblom	<i>Stellaria graminea</i>	x
Gulaks	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	x
Gulflatbelg	<i>Lathyrus pratensis</i>	x
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	x
Harestarr	<i>Carex leporina</i>	x
Hundegras	<i>Dactylis glomerata</i>	x
Hundekjeks	<i>Anthriscus sylvestris</i>	x
Hvitkløver	<i>Trifolium repens</i>	x
Hvitkurle	<i>Pseudorchis albida</i>	x
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	x
Hvitveis	<i>Anemone nemorosa</i>	x
Hårsveve	<i>Hieracium pilosella</i>	x
Jonsokkoll	<i>Ajuga pyramidalis</i>	x
Kjerteløyentrøst	<i>Euphrasia stricta</i>	x
Legeveronika	<i>Veronica officinalis</i>	x
Liljekonvall	<i>Convallaria majalis</i>	x
Osp	<i>Populus tremula</i>	x
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	x
Rødkløver	<i>Trifolium pratense</i>	x
Rødsvingel	<i>Festuca rubra</i>	x
Ryllik	<i>Achillea millefolium</i>	x
Skogmarihand	<i>Dactylorhiza maculata</i> subsp. <i>fuchsii</i>	x
Skogstorkenebb	<i>Geranium sylvaticum</i>	x
Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i>	x
Småengkall	<i>Rhinanthus minor</i>	x
Småmarimjelle	<i>Melampyrum sylvaticum</i>	x
Småsyre	<i>Rumex acetosella</i>	x
Stemorsblomst	<i>Viola tricolor</i>	x
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>	x
Tepperot	<i>Potentilla erecta</i>	x
Timotei	<i>Phleum pratense</i>	x
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	x

Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater

Her er det plass for å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/DELOMRÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2024–064
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-374-9

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no